

БАНАЖВОРЧНОМАНИ

БАНК ХОДИМЛАРИ, ИШБИЛАРМОНЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ГАЗЕТАСИ

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 45 (548) 2006 йил 8 ноябр

2007 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ: ЛОЙИҲА БИРИНЧИ ЎҚИШДА ТАСДИҚЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг шу йил 1 ноябрда бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – молия вазири Р. Азимов Ўзбекистон Республикасининг 2007 йилги Давлат бюджет лойиҳасини депутатлар муҳокамасига тақдим этди. 2007 йилги консолидацияланган Давлат бюджетининг даромадлари 7,5 трлн. сўмдан ортиқ бўлиши (тахмин қилинаётган ЯИМ ҳажмига нисбатан 32,9 фоиз), харажатлар эса давлат аниқ мақсадли жамғармаларини ҳамда бюджетдан ташқари Мактаб таълими жамғармасига ажратмаларни ҳисобга олганда 7,77 трлн. сўмдан кўпроқни (ЯИМга нисбатан 33,9 фоиз) ташкил этиши кутилмоқда. Бюджетнинг режалаштирилган тақчиллиги ЯИМга нисбатан 1 фоизни ташкил этадики, бу ҳўжалик юритувчи субъектлардан олинган солиқ юқини анча камайитириш натижасидир.

Давлат корхоналар бир қатор солиқ ставкалари пасайитирилиши натижасида бўшатиб олинган маблағларни ишлаб чиқариш ва инвестициялаш фаолиятини кенгайтиришга, иш ҳақини оширишга йўналтирилди, деб тахмин қилмоқда. Бунда бюджет кўриши мумкин бўлган зарарлар иқтисодиётнинг ўсиши натижасида солиқ тушумларининг кўпайиши, тўловларни амалга оширмаслик даражаси пасайиши, солиқ йиғиш даражаси оши-

ши ва солиққа тортиладиган базанинг бир қисмини «яширин» сектор ихтиёридан олиб қўйиш ҳисобига қопланади.

2007 йил бюджет лойиҳаси қуйидаги макроиқтисодий кўрсаткичлар асосида ишлаб чиқилди: ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши (бу йилги кўрсаткичларга нисбатан 7,7 фоиз), инфляция даражасининг 5-7 фоизгача пасайиши ва аҳоли реал даромадларининг камида 17 фоиз ўсиши. Аҳоли даромадларининг ўсиши умумий

харид қобилиятининг ошишини, саноат маҳсулоти (7,8 фоиз) ва қишлоқ ҳўжалик маҳсулоти (5 фоиз) ишлаб чиқариш ҳажмларининг кенгайишини ҳамда мамлакатда барқарор иқтисодий ўсишни рағбатлантирувчи восита бўлади деб тахмин қилинмоқда.

Давлат бюджетининг даромад қисмини шакллантиришда келажакда янги солиқ сиёсати ҳал қилувчи рол ўйнаши керак. Хусусан, юридик шахслар фойдасидан олинган солиқ ставкалари 12 фоиздан 10 фоизга туширилишига ҳамда солиққа тортиладиган базадан чегирмалар рўйхати кенгайишига қарамай, бу солиқ бўйича умумий тушумлар солиқ базаси кенгайиши натижасида тахминан 1,1 баравар ўсади. Фойдага тушадиган умумий солиқ юқи (ободонлаштиришга ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантиришга солинадиган солиқ ставкаси 8 фоиз миқдориди сақланиб қолишини ҳисобга олган ҳолда) бу йилги 21,6 фоиз ўрнига 19,3 фоизни ташкил қилади.

(Давоми 2-бетда).

БУ СОНДА:

Устав фондида давлат улуши бўлган корхоналарнинг самарали бошқарилишини таъминлаш

«Пахта Банк»нинг самарали хизматлари

Корпоратив бошқарув: бугунги кун ва истиқбол

Чет эл валюталарининг сўмга нисбатан курси

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2006 йил 7 ноябрдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	948,92
1 Англия фунт стерлинги	2343,26
1 Дания кронаси	210,21
1 БАА дирҳами	335,67
1 АҚШ доллари	1232,84
1 Миср фунти	215,53
1 Исландия кронаси	18,10
1 Канада доллари	1090,14
1 Хитой юани	156,51
1 Кувейт динори	4263,52
1 Россия рубли	46,17
1 Украина гривнаси	244,13
100 Ливан фунти	81,65
1 Малайзия ринггити	337,21
1 Норвегия кронаси	190,25
1 Польша злотийси	407,82
1 Сингапур доллари	787,20
1 СДР	1831,16
1 Туркия лираси	850,65
1 Швеция кронаси	171,24
1 Швейцария франки	982,89
1 ЕВРО	1566,45
10 Жанубий Корея вони	13,09
10 Япония иенаси	104,44

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёқи сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

«КАПИТАЛБАНК» АКТИВЛАРИ ҚАРИЙБ ИККИ БАРАВАР КўПАЙДИ

Акциядорлик-тижорат «Капиталбанк» 2006 йил январ-сентябр ойларидаги ўз ишининг якунларини чиқарди. Шунга кўра унинг активлари ҳисобот даврида деярли икки баравар ўсиб, 106,063 млрд. сўмга етди. Банкнинг матбуот хизматидан шу ҳақда хабар қилишди.

Хусусан, «Капиталбанк»нинг кредит портфели шу йилнинг тўққиз ойида 2,2 баравар кўпайиб, 31,9 млрд. сўмни ташкил қилди, унинг активлар умумий таркибидаги улуши эса жорий йил бошидаги 27,5 фоиздан учинчи чорак охирида 30,1 фоизгача ўсди.

Шу билан бирга, истеъмол кредитларининг «Капиталбанк» кредит портфели умумий қолдиғидаги улуши 28,7 фоизни, корхоналар ва ташкилотларни молиялаштириш 72,3 фоизни ташкил қилди.

Банкнинг ўз сармояси 42,6 фоиз кўпайиб, 8,067 млрд. сўмга етди. Шулардан шакллантирилган устав сармоясига 5 млрд. сўм тўғри келади. Бу сармоя 29 нафар акциядор орасида 500 минг дон оддий акцияни жойлаштириш ҳисобидан ташкил этилди. Шакллантирилган устав сармоясининг 85 фоизга яқини юридик шахслар ҳиссасига тўғри келади.

Илгари хабар қилинганидек, шу йил охиригача акцияларнинг умумий номинал қиймати 3 млрд. сўм бўлган еттинчи эмиссиясини ўтқа-

зиш режалаштирилмоқда. Бу эмиссия номинали 10 минг сўм бўлган 300 минг дон оддий акция чиқариш билан таъминланади. Акцияларни жойлаштириш устав сармоясини 1,6 баравар кўпайтириб, 8 млрд. сўмга етказиш имконини беради.

«Капиталбанк» 2001 йилда ёпиқ акциядорлик жамияти сифатида ташкил этилган. 2003 йилда у хусусий банкка айлантирилди, 2004 йил охирида «Авиабанк» билан қўшилгач, акциядорлик-тижорат банкига айланди. Ҳозирги вақтда унинг таркибида иккита филиал ва 23 та мини-банк бор.

2001 йилда «Капиталбанк» Халқаро эмиссия синдикатига, 2003 йилда Инвестиция институтлари миллий ассоциациясига, 2004 йилда – Жаҳон халқаро телекоммуникациялар жамияти – SWIFTга, 2005 йилда Ўзбекистон лизинг берувчилар ассоциациясига аъзо бўлди.

Ҳозирги кунда «Капиталбанк» чакана хизматлар кўрсатиш сони ва ҳажми бўйича Ўзбекистоннинг етакчи молия-кредит институтлари сафида бўлиб, мини-банклари ҳафтасига олти кун ишлайдиган бирдан-бир банкдир.

«Капиталбанк» VISA пластик карточкаларига хизмат кўрсатади, American Express йўл чеклари билан ишлайди, Western Union, Contact халқаро тўлов тизимлари бўйича операцияларни амалга оширади.

«Туркистон-пресс» НАО.

«UZKDB БАНК» АКЦИЯДОРЛИК КАПИТАЛИ 17,3 МЛРД. СўМНИ ТАШКИЛ ЭТДИ

1996 йилда республика Вазирлар Маҳкамасининг 359-Қарориға мувофиқ ташкил этилган «ЎЗДЭУ Банк» Ўзбекистон-Корея банки жорий йилнинг май ойидан бошлаб акциядорлари сафига Корея тараққиёт банкнинг кўшилиши муносабати билан «Uzkdb банк» номи остида фаолият юритмоқда. Мазкур жараён жорий йил баҳорида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Корея Республикаси Молия ва иқтисодиёт вазирлиги ҳамда Корея тараққиёт банки ўртасида имзоланган меморандумнинг ҳаётга татбиқ қилинишидаги навбатдаги қадам бўлди.

Бугунги кунда «Uzkdb-банк» мижозлар талабидан келиб чиқиб, янги ҳисобварақлар очиш, ички ва ташқи савдони молиялаш ва бошқа аъъанавий банк хизматларини яхши йўлга қўйиб келмоқда.

Банк акциядорлик капитали шу йилнинг 1 октябр ҳолатига 17,3 млрд. сўмни ташкил этмоқда. Бу кўрсаткич ил бошидан буён 22 фоизга ўсди. Банкда кредит сиёсати самарали олиб борилаётга-

ни боис реал сектор учун йўналтирилган кредитлар йил бошидан буён 21 фоизга ўсган, яъни кредит қолдиғи 1 октябр ҳолатига 23,4 млрд. сўмни ташкил этмоқда. Мижозлар учун очилган омонат ҳисобварақларидаги қолдиқ сумма эса, 26,4 млрд. сўмга етди.

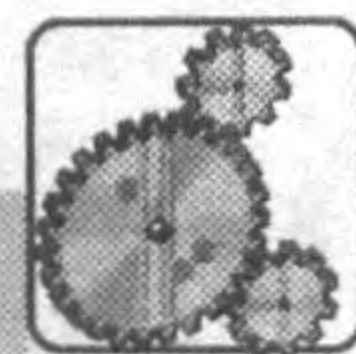
Шунингдек, банкда нақд пулсиз ҳисобкитоблар тизими ҳам яхши йўлга қўйилган. Dolores Tur туристик агентлиги ҳамда Sheraton, Dedeman, Grand Mir, Radisson SAS каби меҳмонхоналарга ўрнатилган 40 дан ортиқ терминаллардан бугунги кунда жами 5800 га яқин «Uzkdb-банк» мижозлари самарали фойдаланиб келмоқда. Бундан ташқари, банк электрон карточкалар асосида иш ҳақи лойиҳаларини ҳам жорий қилмоқда. Бунга мисол қилиб банкнинг айни пайтда эмиссия қилган 665 дон пластик карточкалари Deutsche Cabel компанияси ишчи-хотималарига тарқатилганлигини айтиб ўтишимиз мумкин.

Гулшан ЮСУПОВА.

АҚШ доллари ва евронинг зақолатли банклар томонидан айирбошлаш шохобчаларида 2006 йил 7 ноябр ҳолатига ўзбек сўмига нисбатан жорий этилган курси

Банк номи	АҚШ доллари		Евро	
	Харид	Сотиш	Харид	Сотиш
ЎЗР ТИФ МБ	1238,00	1240,00	1567,00	1587,00
«Асака» банки	1238,00	1240,00	1570,00	1575,00
«Ўзсаноатқурилишбанк»и	1238,00	1240,00	1567,00	1577,00
«Пахта Банк»	1238,00	1240,00	1570,00	1575,00
«Халқ банк»и	1238,00	1240,00	1567,00	1575,00
«Ипотекабанк»	1238,00	1240,00	1567,00	1575,00
АБН АМРО банк МБ Ўзбекистон А.Ж.	1238,00	1239,00	1574,00	1576,00
«Uzkdbбанк»	1234,00	1240,00	1566,00	1598,00
«Ғаллабанк»	1238,00	1240,00	1567,00	1572,00
«Трастбанк»	1238,00	1240,00	1567,00	1577,00
«Алп Жамол банк»	1238,00	1240,00	1570,00	1577,00
«Алоқабанк»	1238,00	1240,00	1566,80	1590,57
«У-Т банк»	1238,00	1240,00	1571,00	1587,00
«Туронбанк»	1238,00	1240,00	1570,50	1575,00
Ўзбекистон-Германия «Савдогар» АТБ	1238,00	1240,00	1570,00	1585,30
«Ипак йўли» банки	1238,00	1240,00	1573,01	1575,55
«Микрокредитбанк»	1238,00	1240,00	1567,00	1575,00
«Туркистон» банк	1238,00	1240,00	1550,00	1575,00
«Даврбанк»	1238,00	1240,00	1545,00	1565,00
«Кредит-Стандарт» банки	1238,00	1240,00	1566,50	1589,00
«Капитал банк»	1238,00	1240,00	1566,50	1589,00
«Содерат банк»	1238,00	1240,00	1569,00	1589,00
«Хамкорбанк»	1238,00	1240,00	1567,00	1587,00
«Универсалбанк»	1238,00	1240,00	1573,00	1575,00
«Парвинабанк»	1238,00	1240,00	1568,40	1570,60

2007 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ: ЛОЙИХА БИРИНЧИ ЎҚИШДА ТАСДИҚЛАНДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Умуман олганда, барча турдаги соликлар ва уларга тенглаштирилган тўловлар бўйича йиғимлар кўпайиши тахмин қилинмоқда, ягона солиқ ва микрофирмалар ҳамда кичик корхоналарнинг ягона солиқ тўловидан давлат бюджетига ажратмалар бундан мустаснодир. Даромаднинг ушбу моддаси 1,1 баравар камаяди.

Келгуси йилда меҳнатга ҳақ тўлаш фондидан ягона ижтимоий тўлов ставкалари 25 фоиздан 24 фоизга туширилади. Шу тариқа, Пенсия фондида вужудга келадиган тақчиллик давлат бюджетидан бериладиган дотациялар, республика йўл жамғармаси маблағларининг кейинги йилга ўтадиган қолдиқлари, шунингдек давлат мулкни хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқаришдан олинадиган маблағлар ҳисобидан қопланади.

2007 йилда қуйидагилар мўлжалланмоқда:

- давлат ҳокимияти, бошқарув органлари ва суд органларини сақлаб туриш харажатларини 1,3 баравар индексациялаш;

- Вазирлар Маҳкамаси захира жамғармасининг, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри бюджетларининг Давлат бюджетини ишлаб чиқиш чоғида ҳисобга олиниши мумкин бўлмаган иқтисодий, ижтимоий-маданий ва бошқа соҳалардаги қўшилган қўшимча харажатларни молиялашнинг таъминлайдиган захира жамғармалари миқдорини жами 2,9 баравар қисқартириш;

- фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларини сақлаб туриш харажатларини 1,4 баравар кўпайтириш;

- бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига дотацияларни 1,1 баравар камайтириш.

2007 йилги Давлат бюджетини яққол ифодаланган ижтимоий йўналишга эга. Ҳукумат бюджет ташкилотлари ходимларига тўланадиган иш ҳақини, пенсиялар, стипендиялар ва нафақаларни инфляция суръатларидан ортиқ миқдорларда изчиллик билан ошириб боришни устувор йўналишлардан бири деб ҳисобламоқда.

Бюджет харажатлар қисмининг 54,3 фоизи ижтимоий соҳани молиялашга йўналтирилиши режалаштирилмоқда. Шу жумладан харажатларнинг 32,8 фоизи халқ таълими ва маорифга, 11,9 фоизи (бу йилги 11,5 фоиз ўрнига) соғлиқни сақлашга, 1,3 фоизи маданият ва спортга, 0,5 фоизи фанга, 0,4 фоизи ижтимоий таъминотга, 0,3 фоизи аҳолига кўрсатиладиган ижтимоий аҳамиятли хизматлар баҳосидаги

фарқни бюджетдан қоплашга, 6,6 фоизи ижтимоий нафақалар тўлашга сарфланади.

Бундан ташқари қуйидагилар назарда тутилмоқда:

- шу йил 1 январда жорий этилган халқ таълими ходимлари меҳнатига ҳақ тўлашнинг такомиллаштирилган тизимини академик лицейлар ва касб-хунар коллежларининг раҳбарлари ва педагог ходимларига ҳам тааллуқли қилиш, бу уларнинг иш ҳақини ўрта ҳисобда 1,2 баравар ошириш имконини беради;

- аҳолини иссиқлик билан таъминлаш секторига тарифлар ўсишини жиловлаб туриш мақсадида бу сектордаги корхоналарга дотацияларни иссиқлик энергиясини ҳосил қилиш ва етказиб бериш харажатларининг 10 фоизи ҳақида сақлаб қолиш.

Ижтимоий эҳтиёжларга давлат харажатларини оптималлаштириш ҳамда уларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида келгуси йилда қуйидагилар мўлжалланмоқда:

- кам қувватли даволаш-профилактика муассасаларини қайта ташкил этиш, самарасиз ўринлар сонини қисқартириш, профилактика ва амбулатория тиббий хизматларини кучайтириш. Бу эса аҳоли саломатлиги кўрсаткичларини ёмонлаштирмаган ҳолда қиммат турадиган тиббий ёрдамлар ҳажминини қисқартириш имконини беради;

- туман ва шаҳар халқ таълими бўлимларини ва уларнинг марказлаштирилган бухгалтерияларини тугатиш ҳамда улар негизда ўқув-услубий халқ таълими марказлари, шунингдек молия органлари ҳузурида юридик шахс мақомига эга бўлган ҳисоб-молия марказлари ташкил этиш.

Бу бюджетдан ажратилган маблағлардан ўз ўрнида фойдаланиш устидан назоратни кучайтириш, штатдаги ходимлар сонини 20 фоизгача қисқартириш, молиявий ресурсларни бошқаришда мактабларнинг мустақиллигини ошириш имконини беради;

- жойлардаги мактаб ва маориф муассасалари тармоқларини оптималлаштириш ва қайта ташкил этиш. Бу чоранинг кўрилишига сабаб шуки, қишлоқ клубларининг кўпчилиги қисми ҳозирги вақтда яхши мослаштирилмаган биноларда жойлашган ва зарур ускуналарга эга эмас. Шу туфайли улар ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни тўлатқис бажара олмаётир.

Марказлаштирилган инвестицияларга қилинадиган харажатларнинг асосий йўналишлари (бу кўрсаткич жорий йилдаги харажатларга нисбатан 8,1 фоиз кўпайтирилмоқда) қуйидагилардан иборат бўлиши назарда тутилмоқда:

- кадрлар тайёрлаш миллий дастури доирасида академик лицейлар ва касб-

хунар коллежлари учун бинолар қуриш ва мавжуд биноларни реконструкция қилиш, уларни замонавий ускуналар билан жиҳозлаш;

- қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлаш;

- қишлоқ хўжалиги ерларини мелiorациялаш, сифатини яхшилаш;

- транспорт инфратузилмаси ва коммуникацияларни ривожлантириш.

Бюджетдан ташқари мактаб таълими жамғармаси келгуси йилда республика бўйича 60 та янги умумтаълим мактаблари қурилишини, шунингдек бу соҳадаги 490 та объектни тубдан реконструкция қилишни, 729 та объектни капитал таъмирлашни ва 372 та объектни жорий таъмирлашни молиялайди.

Давлат бюджет маблағларидан самарали фойдаланишини таъминлаш воситаларидан бири сифатида бюджетни ижро этишнинг фазначилик тизимини жорий этишни давом эттиради. Бу соҳада фазначилик бўлимларида бюджет ташкилотлари учун шахсий ҳисобварақлар очилишини, харажатлар сметалари ижро этилишини, бюджет маблағлари тушиши ва сарфланиши мониторинг қилинишини, бюджетлар ижроси бўйича ҳисоб ва ҳисоботнинг автоматлаштирилишини таъминлаш, шунингдек бюджет ташкилотларининг кредиторлик ва дебиторлик қарзларини ҳисобга олиб бориш имкониятини берадиган янги ахборот технологияларини қўллаш назарда тутилади.

2007 йил бюджетини бўйича савол-жавоблардан кейин мамлакат бош молиявий ҳужжати лойиҳаси батафсил муҳокама қилинди. Келгуси йилда мамлакатда таркибий ислохотлар қўламларини кенгайтириш, иқтисодиётни янада модернизациялаш ва эркинлаштириш, хусусий секторни мустаҳкамлаш, қўлай инвестиция муҳитини шакллантириш иқтисодий ўсишда юқори суръатларга эришиш ва аҳоли турмуш даражасини оширишнинг муҳим омиллари бўлиши кўрсатиб ўтилди. Шунингдек, хўжалик юртувчи субъектлар зиммасидаги солиқ юқини камайтириш, аҳолининг иш билан бандлиги қўламини кенгайтириш ҳам назарда тутилмоқда. Депутатлар мамлакатнинг 2007 йилга мўлжалланган Давлат бюджетини лойиҳасида назарда тутилган асосий харажатлар ижтимоий йўналишга эгаллигини алоҳида қайд этдилар.

Қонунчилик палатаси муҳокама жараёнида депутатлар билдирган таклифларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикасининг 2007 йилги Давлат бюджетини лойиҳасини биринчи ўқишда қабул қилди.

2006 йил 31 октябрдан
6 ноябргача бўлган
даврдан АҚШ долларининг
миллий валюталарга
нисбатан курсидаги
ўзгаришлар*

1 АҚШ доллари

Россия Федерацияси

31.10.2006 й.да	- 26,75	росс. рубли
01.11.2006 й.да	- 26,78	росс. рубли
02.11.2006 й.да	- 26,73	росс. рубли
03.11.2006 й.да	- 26,73	росс. рубли
04.11.2006 й.да	- 26,70	росс. рубли

Украина

30-31.10.2006 й.да	- 5,0500	гривна
01.11.2006 й.да	- 5,0500	гривна
03.11.2006 й.да	- 5,0500	гривна

Беларус Республикаси

31.10.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли
01.11.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли
02.11.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли
03.11.2006 й.да	- 2141,75	бел. рубли
06.11.2006 й.да	- 2141,50	бел. рубли

Эстония

31.10.2006 й.да	- 12,3269	крона
01.11.2006 й.да	- 12,2708	крона
02.11.2006 й.да	- 12,2583	крона
03.11.2006 й.да	- 12,2506	крона
06.11.2006 й.да	- 12,3133	крона

Латвия

31.10.2006 й.да	- 0,5483	лат
01.11.2006 й.да	- 0,5459	лат
02.11.2006 й.да	- 0,5453	лат
03.11.2006 й.да	- 0,5450	лат
06.11.2006 й.да	- 0,5477	лат

Литва

31.10.2006 й.да	- 2,7202	лит
01.11.2006 й.да	- 2,7083	лит
02.11.2006 й.да	- 2,7048	лит
03.11.2006 й.да	- 2,7033	лит
06.11.2006 й.да	- 2,7172	лит

Молдова

31.10.2006 й.да	- 13,1400	лей
01.11.2006 й.да	- 13,1400	лей
02.11.2006 й.да	- 13,1500	лей
03.11.2006 й.да	- 13,1700	лей
06.11.2006 й.да	- 13,1700	лей

Киргизистон Республикаси

04.11.2006 й.да	- 38,9993	сом
-----------------	-----------	-----

Тожикистон Республикаси

21.10.2006 й.да	- 3,3922	сомоний
24.10.2006 й.да	- 3,3918	сомоний
26.10.2006 й.да	- 3,3922	сомоний
27.10.2006 й.да	- 3,3924	сомоний

Қозғоғистон Республикаси

31.10.2006 й.да	- 127,80	тенге
01.11.2006 й.да	- 127,79	тенге
02.11.2006 й.да	- 127,96	тенге
03.11.2006 й.да	- 127,89	тенге
06.11.2006 й.да	- 127,94	тенге

Швейцария

31.10.2006 й.да	- 1,2516	швейц. франки
01.11.2006 й.да	- 1,2452	швейц. франки
02.11.2006 й.да	- 1,2453	швейц. франки
03.11.2006 й.да	- 1,2463	швейц. франки
06.11.2006 й.да	- 1,2543	швейц. франки

Япония

31.10.2006 й.да	- 117,86	япон иенаси
01.11.2006 й.да	- 117,06	япон иенаси
02.11.2006 й.да	- 116,96	япон иенаси
03.11.2006 й.да	- 117,11	япон иенаси
06.11.2006 й.да	- 118,04	япон иенаси

1 Англия фунт стерлинги Буюк Британия

31.10.2006 й.да	- 1,8979	АҚШ долл.
01.11.2006 й.да	- 1,9081	АҚШ долл.
02.11.2006 й.да	- 1,9088	АҚШ долл.
03.11.2006 й.да	- 1,9078	АҚШ долл.
06.11.2006 й.да	- 1,9007	АҚШ долл.

1 евро

Евромонтақ

31.10.2006 й.да	- 1,2690	АҚШ долл.
01.11.2006 й.да	- 1,2749	АҚШ долл.
02.11.2006 й.да	- 1,2763	АҚШ долл.
03.11.2006 й.да	- 1,2770	АҚШ долл.
06.11.2006 й.да	- 1,2706	АҚШ долл.

* Долларнинг мамлакатлар миллий валюталарига нисбатан курси марказий (миллий) банкларнинг расмий хабарлари ва «REUTERS» тизими маълумотлари асосида берилди.

«ЎЗҚИШЛОҚХЎЖМАШЛИЗИНГ» АЛК САРМОЯНИ КЎПАЙТИРМОҚДА

«Ўзқишлоқхўжмашлизинг» акциядорлик-лизинг компанияси (АЛК) ўз акцияларининг умумий номинал қиймати 500 млн. сўм бўлган еттинчи эмиссиясини рўйхатдан ўтказди.

Қўшимча эмиссия номинали 2000 сўм бўлган нақд пулсиз 250 минг дона оддий акцияни чиқариш билан таъминланади. Бу акцияларни жойлаштириш лизинг компаниясининг устав сармоясини 10 фоиз кўпайтириб, 5,5 млрд. сўмга етказиш имконини беради.

Ҳозирги вақтда «Ўзқишлоқхўжмашлизинг» АЛКнинг устав сармоясини 2,49 млн. дона оддий ва 10 минг дона имтиёзли акцияларни жойлаштириш ҳисобига 5 млрд. сўм миқдорига шакллантирилган.

Қарийб 600 та юридик ва жисмоний шахс компаниянинг акциядорлари бўлиб, улар орасида энг йириклари «Ипотека-банк» (устав сармоясининг 9,8 фоизи), «Ўзқишлоқхўжмашхольдинг» компанияси (8,9 фоиз), «Пахта Банк» (8,4 фоиз), Меҳнат вазирлиги (8,1 фоиз) ҳамда Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги (6,7 фоиз)дир.

2005 йил якунлари бўйича компания акциядорларига од-

дий акциялар номиналининг йиллик 10 фоизи ва имтиёзли акциялар номиналининг йиллик 40 фоизи миқдорига дивидендлар тўланди. Ҳолбуки, 2004 йилда бу рақамлар тегишлича 30 фоиз ва 40 фоиз бўлган эди.

«Ўзқишлоқхўжмашлизинг» АЛК 1999 йилда ташкил этилган бўлиб, ҳозирги кунда лизинг операцияларининг сони ва умумий қиймати жиҳатидан Ўзбекистоннинг энг йирик компаниясидир.

Лизинг олувчилар етказиб берилаётган техника баҳосининг 15 фоизини бунак тарзида ўз маблағлари ҳисобидан тўлайдилар, қолган 85 фоизи эса компания томонидан республика Молия вазирлиги ҳузуридаги махсус жамғарма маблағлари ҳисобидан молияланади.

«Ўзқишлоқхўжмашлизинг» АЛК маржаси Ўзбекистон Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкасининг 50 фоизи миқдорига белгиланади (ҳозирги вақтда 7 фоиз).

2005 йилда компаниянинг соф фойдаси 2004 йилдагига қараганда 22,4 фоиз кўпайиб, 2,887 млрд. сўмни ташкил қилди. Шу йилнинг биринчи ярмида у ўтган йилнинг шу давридаги кўрсаткичига нисбатан 7,4 фоиз ўсиб, 1,274 млрд. сўмга етди.

Шохруҳ АЛИМОВ.

ҚАРОРИ

УСТАВ ФОНДИДА ДАВЛАТ УЛУШИ БЎЛГАН КОРХОНАЛАРНИНГ САМАРАЛИ БОШҚАРИЛИШНИ ВА ДАВЛАТ МУЛКИНИНГ ЗАРУР ДАРАЖАДА ҲИСОБГА ОЛИНИШНИ ТАЪМИНЛАШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси фаолиятини такомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида» 2006 йил 26 апрелдаги ПҚ-335-сон ва «Қимматли қўғозлар бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2006 йил 27 сентябрдаги ПҚ-475-сон қарорларига мувофиқ, шунингдек давлат мулкидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, инвестицияларни жалб этиш учун шарт-шароитлар яратиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Куйидагилар:

Давлат корхоналари тўғрисидаги низом 1-иловага мувофиқ;

корхоналардаги ички аудит хизмати тўғрисидаги низом 2-иловага мувофиқ;

акциялар (улушлар) давлат пакетларини ишончли бошқарувга бериш тартиби тўғрисидаги низом 3-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси: икки ой муддатда Давлат мулки қўмитаси ҳузуридаги Республика бизнес-мактабида корхоналарни стратегик режалаштириш, молия менежменти, сотиш бозорини сегментлаштириш масалалари ва бошқа йўналишлар бўйича ўрта ва юқори бўгин менежерларини, шунингдек корхоналарнинг ички аудити хизматлари ходимларини тайёрлаш бўйича ўқув-амалий дастурни жорий этсин;

икки ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Давлат корхоналари ва муассасаларини ҳисобга олиш ва улар-

нинг реестрини юритиш тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин.

3. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси манфаатдор вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда ушбу қарорнинг асосий қоидалари бўйича кенг тушунтириш ишларини ташкил қилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 4-иловага мувофиқ айрим қарорлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

5. Вазирлар Маҳкамасининг «Хусусийлаштирилган корхоналарни корпоратив бошқаришни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2003 йил 19 апрелдаги 189-сон қарорига (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2003 й., 4-сон, 32-модда) 5-иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

6. Вазирликлар ва идоралар бир ой муддатда ўз норматив ҳужжатларини ушбу қарорга мувофиқлаштирсинлар.

7. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р. С. Азимов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг

Бош вазири

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,

2006 йил 16 октябр,

215-сон

Вазирлар Маҳкамасининг

2006 йил 16 октябрдаги

215-сон қарорига

1-ИЛОВА

ДАВЛАТ КОРХОНАЛАРИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

1. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ давлат корхонасининг ҳуқуқий мақомини, давлат корхонасини, унинг филиаллари ва ваколатхоналарини ташкил этиш ва уларнинг фаолияти хусусиятларини, муассиснинг, ижро этувчи органнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини, давлат корхонаси билан унинг муассиси ўртасидаги мулкӣ муносабатларни белгилайди.

2. Ушбу Низомда куйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

давлат корхонаси - давлат мулкидаги, ўзига тезкорлик билан бошқариш учун берилган мулк негизда ташкил этилган давлат унитар корхонаси шаклидаги тижорат ташкилотидир, у ўзига бириктирилган мулкдан қонунда белгиланган доирада, ўз фаолияти мақсадларига, мулкдорнинг (ёки унинг топшириғига кўра у ваколат берган давлат органи - муассиснинг) топшириқларига ҳамда эгалик қилиш ҳуқуқидаги мулкнинг мақсадига мувофиқ мулкдан фойдаланишни ва уни таъсирлар этишни амалга оширади;

давлат корхонасининг муассиси (кейинги ўринларда муассис деб аталади);

- давлат бошқарув органи, ушбу органлар мақомини белгилайдиган ҳужжатларга мувофиқ белгиланган уларнинг ваколати доирасида давлат корхонасини таъсис этишга вакил қилинган маҳаллий давлат ҳокимияти органлари.

3. Давлат корхонаси алоҳида мол-мулкка, мустақил балансга, банк ҳисобрақамларига, шу жумладан валюта ҳисобрақамларига, рамзи, штамплари ва бланкаларига, Ўзбекистон Республикаси Давлат герби тасвири туширилган, ўзининг фирма номи давлат тилида ёзилган муҳрга эга бўлади. Давлат корхонасининг фирма номида «давлат корхонаси» сўзлари бўлиши керак.

Давлат корхонаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ўз номидан мулкӣ ва шахсий номулкий ҳуқуқларни олиши ва амалга ошириши, мажбуриятлар олиши, судда даъвогар ва жавобгар бўлиши мумкин.

4. Давлат корхонаси муассис розилиғи билан қонун ҳужжатларига мувофиқ тижорат ташкилотлари, шунингдек уларда юридик шахсларнинг қатнашишига йўл қўйиладиган нотижорат ташкилотлар қатнашчиси (аъзоси) бўлиши мумкин.

Давлат корхонаси давлатнинг бошқа корхонаси муассиси бўлишга ҳақли эмас.

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан ташкил этилган давлат корхонаси фаолиятининг лицензияланадиган турини лицензия олмасдан, тегишли лицензияловчи орган билан тузиладиган лицензия битими асосида амалга оширади.

II. Давлат корхонасини таъсис этиш хусусиятлари

6. Куйидагиларнинг:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг;

давлат бошқаруви органининг;

маҳаллий давлат ҳокимияти органининг қарорлари давлат корхонасини таъсис этиш учун асос ҳисобланади.

7. Давлат корхонаси, агар уни ташкил этиш тўғрисидаги қарорда бошқача қоида белгиланмаган бўлса, фаолият кўрсатиш муддати чекланмаган ҳолда ташкил этилади.

8. Муассис томонидан тасдиқланган ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тегишли давлат органларида рўйхатга олинган устав давлат корхонасининг таъсис ҳужжати ҳисобланади.

9. Давлат корхонаси уставида куйидаги маълумотлар бўлиши керак:

фирма номи, жойлашган жойи (почта манзили);

фаолиятининг предмети ва мақсади;

давлат корхонаси фаолиятини бошқариш тартиби; устав фондининг миқдори, уни шакллантириш тартиби ва манбалари;

устав фондини кўпайтириш ва камайитириш тартиби; ушбу Низомнинг 17-бандига мувофиқ мулкни тасарруф этиш шартлари;

даромад (фойда)ни тақсимлаш ва зарарларни қоплаш тартиби;

захира фондини ва бошқа фондларни ташкил этиш тартиби;

раҳбарнинг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлиги;

йиллик ҳисоботларни тузиш, текшириш ва тасдиқлаш тартиби;

давлат корхонасини қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби.

Жамият уставида қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа қоидалар бўлиши мумкин.

10. Давлат бошқаруви органлари ёки маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан таъсис этилган давлат корхоналари давлат рўйхатидан ўтказилгандан, тегишли кадастр ҳужжатлари расмийлаштирилгандан кейин бир ҳафта муддатда тегишли равишда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасига ёки унинг ҳудудий бошқармасига:

давлат корхонаси ташкил этиш тўғрисидаги қарорнинг;

корхонанинг рўйхатдан ўтказилган устави нусхасини тақдим этадилар.

Кўрсатиб ўтилган корхоналар устав фондини шакллантириш тугагандан кейин бир ҳафта муддатда тегишли равишда Давлат мулки қўмитасига ёки унинг ҳудудий бошқармаларига давлат мулкни топшириш – қабул қилиб олиш ҳужжатлари нусхаларини ҳам тақдим этадилар.

11. Давлат корхонаси уставига ўзгартиришлар муассиснинг қарорига кўра киритилади ва белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилади.

Давлат корхонаси уставга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар рўйхатдан ўтказилгандан кейин бир ҳафта муддатда бу тўғрида тегишли равишда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасини ёки унинг ҳудудий бошқармасини хабардор қилиши шарт.

III. Муассиснинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

12. Муассис қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда куйидаги ҳуқуқларга эга:

давлат корхонаси фаолиятининг мақсади, предмети, турларини белгилаш;

ўзи таъсис этган давлат корхонаси уставига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш;

давлат корхонаси раҳбари билан тузилган меҳнат шартномасини меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда муддатидан олдин тўхтатиш;

давлат корхонасини қайта ташкил этиш ёки тугатиш тўғрисида қарор қабул қилиш, тугатиш комиссиясини тайинлаш ва тугатиш балансларини тасдиқлаш;

давлат корхонаси мулкига оид битишувларни ҳақиқий эмас деб эътироф этиш тўғрисидаги даъво билан судга мурожаат қилиш;

давлат корхонасининг ортиқча, фойдаланилмаётган ёхуд белгиланган мақсадда фойдаланилмаётган мулкни олиб қўйиш ва уларни тасарруф этиш;

зарурат бўлганда Вазирлар Маҳкамасига давлат корхонасини хусусийлаштириш ёки давлат тасарруфидан чиқариш бўйича таклифлар киритиш;

давлат корхонасига етказилган зарарларни ундириш тўғрисида давлат корхонаси раҳбарига нисбатан даъво тақдим этиш;

корхона уставига мувофиқ корхонага ўзи берган мулкдан фойдаланишдан тушган соф фойданинг бир қисмини ёки ҳаммасини олиш.

13. Муассис куйидагиларга мажбур:

давлат корхонаси раҳбарини тайинлаш, меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ унинг билан меҳнат шартномаси тузиш;

давлат корхонаси давлат рўйхатидан ўтказилган вақтдан бошлаб уч ой мобайнида корхонанинг устав фондини унга давлат мулкни тезкорлик билан бошқариш учун бериш йўли билан шакллантириш;

ҳар йили корхонанинг бизнес-режасини тасдиқлаш, ҳар чорақда ижро этувчи органнинг унинг бажарилиши ҳақидаги ҳисоботини эшитиш;

давлат корхонасининг ижро этувчи органига ушбу Низомнинг 17-бандига мувофиқ мулкни тасарруф этиш учун рухсатномалар бериш тўғрисидаги қарорни тегишли равишда Давлат мулки қўмитаси ёки унинг ҳудудий бошқармаси билан келишиш;

корхонага берилган давлат мулкidan мақсадли фойдаланилишини ва сақланишини, шунингдек унинг беғоналаштирилишини назорат қилиш.

IV. Давлат корхонасининг мулки

14. Давлат корхонасининг мулки:

муассис томонидан давлат корхонасига тезкор бошқариш ҳуқуқи билан бириктирилган мулк;

давлат корхонасининг ўз фаолиятдан олинган даромадлари;

қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа манбалар ҳисобига шакллантирилади.

Давлат корхонаси мулкнинг қиймати корхонанинг мустақил балансида акс эттирилади.

15. Ташкил этилган давлат корхонасида давлат мулкни тезкор бошқариш ҳуқуқи топшириш – қабул қилиб олиш далолатномаси корхона раҳбари ва муассис томонидан имзоланган вақтдан бошлаб пайдо бўлади.

16. Давлат корхонаси мулки бўлинмас мулк ҳисобланади ва қўшилган хиссалар (улушлар, пайлар) бўйича, шу жумладан давлат корхонаси ходимлари ўртасида тақсимланиши мумкин эмас.

17. Давлат корхонаси мулкни тасарруф этиш куйидаги ҳолларда давлат корхонасининг ижро этувчи органи томонидан муассис билан келишган ҳолда амалга оширилади:

асосий воситаларни сотиш, уларни ижарага ёки гаровга топшириш;

мулкни хўжалик жамияти устав фондига улуш сифатида қўйиш;

хўжалик жамиятларининг акциялари (улушлари)ни сотиб олиш;

хўжалик жамиятларидаги давлат корхонасига тегишли акциялар (улушлар)ни сотиш;

мулкни давлат корхонаси фаолияти мақсадларига мувофиқ бўлмаган бошқача тарзда тасарруф этиш.

2. Ишончли бошқарувга берилиши керак бўлган давлат активлари учинчи шахсларнинг ҳуқуқлари билан бириктирилмаслиги ёхуд исталган бошқа шаклда бегоналаштирилиши мумкин эмас.

3. Куйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг;

Акциядорлик жамиятлари ва компаниялардаги давлатга тегишли акциялар улушларидан самарали фойдаланилиши устидан мониторинг олиб бориш бўйича комиссиянинг;

мазкур банднинг иккинчи ва учинчи хат бошида кўрсатилган ҳоллардан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасининг қарорлари давлат активларини ишончли бошқарувга бериш учун асос ҳисобланади.

II. Давлат активларини ишончли бошқарувга бериш тартиботи

4. Давлат активлари ишончли бошқарувчиларга:

ваколатли орган томонидан берилган тегишли лицензияга эга бўлган юридик шахсларга - профессионал бошқарувчи компанияларга ҳамда қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда - давлат ва хўжалик бошқаруви органларига;

қонунда белгиланган тартибда тайинланган, менежмент ва маркетинг соҳасида зарур касб кўникмаси ва иш тажрибасига эга бўлган жисмоний шахсларга - давлатнинг ишончли вакилларига ишончли бошқарувга берилиши мумкин.

5. Давлат активларини профессионал бошқарувчи компанияларга ишончли бошқарувга бериш танлов асосида амалга оширилади. Танловларни ўтказиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси томонидан белгиланади.

6. Давлат активларини ишончли бошқариш ҳуқуқи

Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси билан кўрсатиб ўтилган ҳуқуқни мазкур Низомнинг 4-бандига мувофиқ олган шахс ўртасида тузиладиган мазкур Низомга илова* га мувофиқ шакл бўйича шартнома билан ишончли бошқарувга берилади.

Ишончли бошқарувчи - юридик шахс хўжалик жамиятида давлат активларини бошқариш бўйича ўзининг ваколатли вақилини тайинлайди.

7. Ишончли бошқариш шартномаси уни узайтириш имконияти билан бирга бир йил муддатга тузилади ва куйидагиларни назарда тутиши керак:

томонларнинг номи;

шартнома мавзуси, давлат активлари рўйхати ва тавсифи;

шартноманинг амал қилиш муддати ва уни узайтириш имконияти;

давлатга тегишли акциялар пакетларини бериш тартиби;

мазкур Низомнинг III ва IV бўлимларига мувофиқ томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;

ишончли бошқарувчилар томонидан ҳисоботлар тақдим этилиши муддатлари;

ишончли бошқарувга берилган акцияларни бегоналаштириш шартлари;

ишончли бошқарувчини тақдирлаш миқдори ва шакли;

ишончли бошқарув тўхатилган тақдирда давлат активларини оладиган шахс;

томонларнинг жавобгарлиги;

шартнома амал қилишини тўхтатиш учун асослар ва шартлар;

бошқарувчи компания фаолиятига қўйиладиган чеклашлар;

қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа қоидалар.

(Давоми бор).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИ ҚАРОРИ

2006 йил 7 октябр

№ 24/2

Тошкент ш.

«ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ТОМОНИДАН ЮРИДИК ШАХС МАҚОМИНИ ОЛМАСДАН ФАОЛИЯТ КЎРСАТАЁТГАН ЯККА ТАРТИБДАГИ ТАДБИРКОРЛАР ВА ДЕХҚОН ХЎЖАЛИКЛАРИНИ МИЛЛИЙ ВА ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДА МИКРОКРЕДИТЛАШ ТАРТИБИ» ВА «ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ ТОМОНИДАН ЮРИДИК ШАХС МАҚОМИНИ ОЛИБ ФАОЛИЯТ КЎРСАТАЁТГАН ФЕРМЕРЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА КИЧИК БИЗНЕСНИНГ БОШҚА СУБЪЕКТЛАРИНИ МИЛЛИЙ ВА ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДА МИКРОКРЕДИТЛАШ ТАРТИБИ»НИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ МАРКАЗИЙ БАНК БОШҚАРУВИ ҚАРОРЛАРИНИ ЎЗ КУЧИНИ ЙЎҚОТГАН ДЕБ ҲИСОБЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида» ва «Микромолиялаш тўғрисида» қонунларига мувофиқ Марказий банк Бошқаруви қарор қилади:

Куйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

- Марказий банк Бошқарувининг 2000 йил 22 февралдаги 3/12-сонли қарори ва у билан тасдиқланган «Тижорат банклари томонидан юридик шахс мақомини олмасдан фаолият кўрсатаётган якка тартибдаги тадбиркорлар ва деҳқон хўжаликларини миллий ва чет эл валютасида микрокредитлаш Тартиби» (рўйхат рақами 902, 2000 йил 29 феврал), унга Марказий банк Бошқарувининг 2000 йил 24 июндаги 463-1-сонли (рўйхат рақами 902-1, 2000 йил 11 август), 2000 йил 3 июндаги 10/11-сонли (р.р. 902-2, 2000 йил 24 август), 2002 йил 26 декабрдаги 28/18-сонли (р.р. 902-3, 2003 йил 31 январ), 2003 йил 6 декабрдаги 30/13-сонли (р.р. 902-4, 2003 йил 20 декабр) ва 2006 йил 20 апрелдаги 10/3-сонли (р.р. 902-5, 2006 йил 6 май) қарорлари билан киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларни ҳисобга олган ҳолда;

- Марказий банк Бошқарувининг 2000 йил 22 февралдаги 3/13-сонли қарори билан тасдиқланган «Тижорат банклари томонидан юридик шахс мақомини олиб фаолият кўрсатаётган фермер хўжаликлари ва кичик бизнеснинг бошқа субъектларини миллий ва чет эл валютасида микрокредитлаш Тартиби» (рўйхат рақами 903, 2000 йил 29 феврал), унга Марказий банк Бошқарувининг 2000 йил 24 июндаги 464-1-сонли (рўйхат рақами 903-1, 2000 йил 11 август), 2000 йил 3 июндаги 10/11-сонли (р.р. 903-2, 2000 йил 24 август), 2001 йил 23 июндаги 14/14-сонли (р.р. 903-3, 2001 йил 10 июл), 2002 йил 26 декабрдаги 28/17-сонли (р.р. 903-4, 2003 йил 31 январ), 2003 йил 6 декабрдаги 30/12-сонли (р.р. 903-5, 2003 йил 20 декабр), 2004 йил 6 ноябрдаги 24/16-сонли (р.р. 903-6, 2004 йил 16 ноябр) ва 2006 йил 20 апрелдаги 10/4-сонли (р.р. 903-7, 2006 йил 6 май) қарорлари билан киритган ўзгартириш ва қўшимчаларни ҳисобга олган ҳолда.

**Марказий банк
Раиси**

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

қилишни текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

корхона, бошқарув органлари томонидан қабул қилинадиган қарорларнинг самаралилиги, унинг қатнашчилари (муассислар)нинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларига риоя этилиши таҳлили;

корпоратив бошқариш соҳасида қонун ҳужжатлари бузилиши ҳолатлари баёни (таъсис ҳужжатларига риоя қилиш, умумий йиғилишлар ва корхона бошқарув органлари мажлислари ўтказилиши, дивидендлар тўғри ҳисобланиши ва ўз вақтида тўланиши ва ҳоказолар);

в) корхонанинг бухгалтерия ҳисоби ва молия ҳисоботи ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

бухгалтерия ҳисобини юритиш ва молия ҳисоботини тузишнинг белгиланган тартибига риоя қилинишини баҳолаш;

аниқланган бухгалтерия ҳисоботини юритиш ва молиявий ҳисоботни тайёрлашнинг белгиланган тартиби бузилишининг тавсифи;

г) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисобланиши ва тўланишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

тузилган ва тегишли органларга тақдим этилган солиқлар ва мажбурий тўловлар ҳисоб-китоби тўғрилигини баҳолаш;

солиқлар ва мажбурий тўловларни ҳисоблаш ва тўлашнинг белгиланган тартиби бузилиши ҳолатларини, солиқ солинадиган базани белгилашда четга чиқишларни баён қилиш;

д) молия-хўжалик операцияларини амалга оширишда корхона томонидан қонун ҳужжатларига риоя қилинишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

корхона томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлигини баҳолаш;

ички аудит давомида аниқланган корхона томонидан амалга оширилган молия-хўжалик операцияларининг қонун ҳужжатларига номувофиқлигини баён қилиш;

е) ички назоратнинг ҳолатини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот қуйидагиларни ўз ичига олиши керак:

ички назорат тизимини ва унинг фаолият кўрсатишидаги мавжуд камчиликларни баён этиш;

корхона таркибий бўлинмаларидаги ижро интизомининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар, унинг аниқ ходимлари ишидаги мавжуд камчиликлар.

Активларнинг ҳолатини текшириш натижалари активларни хатловдан ўтказишнинг асосланишини ҳамда уларнинг ҳаракати, амалда мавжудлиги ва сақланиши тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олиши керак.

Шунингдек ўтказиладиган текширишлар бўйича барча ҳисоботларда корхона ижро этувчи органи ва унинг таркибий бўлинмалари фаолияти баҳоланишини, аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этишга доир тавсияларни, тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига оладиган якуний қисм бўлиши керак.

14. Ўтказилган ички аудит якунлари бўйича, мазкур Низомнинг 12 ва 13-бандларига мувофиқ, ички аудит раҳбари томонидан имзоланадиган йиғма ҳисобот тузилади.

15. Йиғма ҳисобот:

таҳлилий қисми;

якуний қисми тасдиқлайдиган ҳужжатларнинг тўлиқ пакетини ўз ичига олиши керак.

16. Йиғма ҳисоботнинг таҳлилий қисми мазкур Низомнинг 12 ва 13-бандларига мувофиқ, ички аудит ходимлари томонидан ўтказилган текширишлар натижалари тўғрисидаги умумлаштирилган ахборотни ўз ичига олиши керак.

17. Ҳисоботнинг якуний қисми:

корхонанинг ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалари фаолиятига, шунингдек ликвидлигига умумий баҳони;

аниқланган четга чиқишлар ва қонунни бузишларни бартараф этиш бўйича ички аудит хизматининг тавсияларини ҳамда корхонанинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга, корпоратив бошқаришни такомиллаштиришга доир умумлаштирилган таклифларни ўз ичига олиши керак.

18. Йиғма ҳисобот ички аудит якунлангандан кейин 10 кун мобайнида тугалланиши зарур.

19. Йиғма ҳисоботлар бевосита корхонанинг кузатувчи кенгашига унинг кўриб чиқиши ва кейинчалик тасдиқлаши учун тақдим этилиши керак. Ҳисоботлар нусхалари тасдиқлангандан кейин корхона ижро этувчи органига тақдим этилиши керак.

20. Корхонанинг ижро этувчи органи ички аудит натижасида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўриши шарт.

21. Ички аудит хизмати текшириш давомида аниқланган қонун бузилишларини бартараф этиш, шунингдек умуман корхонанинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва зарур даражада бажарилиши устидан назорат ўрнатиши керак.

VII. Ички аудит хизматининг жавобгарлиги

22. Ички аудит хизмати ходимлари:

ўзлари ўтказган текширишлар натижалари бузиб кўрсатилганлиги;

уларга тақдим этилган ёки улар томонидан хизмат вазифаларининг бажарилиши муносабати билан уларга маълум бўлган корхонанинг сирини ташкил этадиган ахборотнинг махфийлигига риоя қилинмаганлиги;

олинган ҳужжатларнинг сақланиши ва қайтарилиши таъминланиши учун жавоб берадилар.

23. Ички аудит хизмати аудиторлик текширишлари давомида аниқланган қонунни бузишларни бартараф этиш ва корхонанинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан кўрилган чора-тадбирларга баҳо берилиши учун жавоб беради.

24. Корхонанинг кузатувчи кенгаши ҳар чорада ички аудит хизматининг текширишлар натижалари тўғрисидаги ҳисоботини эшитади, аниқланган камчиликларни бартараф этиш ва корхонанинг молия-хўжалик фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан чора-тадбирлар кўради.

**Вазирлар Маҳкамасининг
2006 йил 16 октябрдаги
215-сон қарорига
3-ИЛОВА**

ДАВЛАТГА ТЕГИШЛИ АКЦИЯЛАР ПАКЕТЛАРИНИ (УЛУШЛАРНИ) ИШОНЧЛИ БОШҚАРУВГА БЕРИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига ва бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ давлатга тегишли акциялар пакетларини (улушларни) ишончли бошқарувга бериш тартибини белгилайди.

Акциядорлик жамиятларининг давлатга тегишли ак-

циялари пакетлари, бошқа хўжалик жамиятларининг улушлари (кейинги ўринларда давлат активлари деб аталади) давлат манфаатларини таъминлаш учун мазкур Низомга мувофиқ белгиланадиган юридик ва жисмоний шахсларга – ишончли бошқарувчиларга ишончли бошқарувга берилади.

II. Ички аудит хизматининг асосий вазифалари ва функциялари

3. Куйидагилар ички аудит хизматининг асосий вазифалари ҳисобланади:

кузатувчи кенгашни ишончли ахборот билан таъминлаш ва ички аудит амалга оширилиши натижалари бўйича корхона фаолиятини такомиллаштиришга доир таклифларни тайёрлаш;

ички аудит жараёнида аниқланадиган камчиликларни бартараф этиш юзасидан корхона бошқарув органларига тавсияларни тезкорлик билан киритиш, уларнинг бартараф этилишини назорат қилиш.

4. Куйидагилар ички аудит хизматининг асосий функциялари ҳисобланади:

ҳар йили корхонанинг кузатувчи кенгаши томонидан тасдиқланадиган режага мувофиқ мазкур Низомнинг 12-бандида кўрсатилган йўналишлар бўйича тегишли текширишлар ўтказиш йўли билан ички аудитни амалга ошириш (ҳар чорақда ва ҳисобот йили якунлари бўйича);

тузиладиган ҳўжалик шартномаларининг қонун ҳужжатларига мувофиқлиги юзасидан экспертиза ўтказиш;

бухгалтерия ҳисобини юритишда ва молиявий ҳисоботни тузишда корхонанинг таркибий бўлинмаларига методик ёрдам бериш, уларга молия, солиқ, банк қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатлари масалалари бўйича маслаҳатлар бериш;

техник топшириқларни ишлаб чиқишда, ташқи аудиторлик ташкилотларининг таклифларини баҳолашда ҳамда аудиторлик текширишларини ўтказиш учун ташқи аудиторлик ташкилотини танлашда тавсияларни тайёрлашда корхонанинг кузатувчи кенгашига кўмаклашиш.

III. Ички аудит хизматининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

5. Ички аудит хизмати куйидаги ҳуқуқларга эгадир:

ички аудитни амалга ошириш давомида пайдо бўладиган масалалар бўйича корхонанинг ҳужжатларини (раҳбарнинг буйруқлари, фармойишлари, бошқарув органлари қарорлари, маълумотномалар, ҳисоб-китоблар, зарур ҳужжатларнинг тасдиқланган нусхалари ва бошқа ҳужжатларни), корхона мансабдор ва масъул шахсларидан оғзаки ва ёзма тушунтиришлар олиш;

ички аудитни ўтказишга кўмаклашиш учун корхонанинг тегишли мутахассисларини жалб этиш.

Ички аудит хизмати куйидагиларга мажбур:

ички аудитни амалга оширишда мазкур Низом ва бошқа қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

мазкур Низомнинг 13-18-бандларида белгиланган талабларга мувофиқ ҳисоботлар тузиш;

молия ва статистика ҳисоботи кўрсаткичларининг ишончлилигини текшириш;

ички аудитни амалга оширишда олинган ахборотнинг махфийлигига риоя қилиш;

корхонага унинг мансабдор шахслари ва бошқа ходимлари томонидан зарар етказилганидан далолат берувчи ҳолатлар аниқланган тақдирда бу ҳақда дарҳол корхонанинг кузатувчи кенгашига хабар бериш ва аудиторлик ҳисоботида тегишли ёзувни қайд этиш;

активларни хатловдан ўтказишда ва қонунда белгиланган тартибда унинг ўз вақтида амалга оширилишини назорат қилишда иштирок этиш.

Ички аудит хизмати қонун ҳужжатларига ва корхонанинг таъсис ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларга ҳам эга бўлиши мумкин.

IV. Ички аудит хизматига қўйиладиган талаблар

6. Ички аудит хизмати ходимлари куйидаги талаблардан бирига жавоб бериши керак:

аудиторнинг малака сертификатига эга бўлиш;

Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларида, ёхуд Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикасидаги таълимга тенглиги эътироф этилган хорижий давлат муассаса-

сида олинган олий маълумотга, охирги ўн йилнинг камида икки йилида бухгалтерия ҳисоби, аудит, молия ёки солиқ назорати соҳасида амалий иш стажига (шу жумладан ўриндошлик бўйича) эга бўлиш.

7. Ички аудит хизмати ходимлари сони ички аудит мақсадларига самарали эришиш ва унинг вазифаларини ҳал этиш учун етарли бўлиши керак.

Ички аудит хизмати штатида куйидагилар бўлиши керак:

активларининг баланс қиймати 1 млрд. сўмдан 10 млрд. сўмгачани ташкил этадиган корхоналарда - камида икки нафар сертификацияланган аудитор;

активларининг баланс қиймати 10 млрд. сўмдан 50 млрд. сўмгачани ташкил этадиган корхоналарда - камида уч нафар сертификацияланган аудитор;

активларининг баланс қиймати 50 млрд. сўмдан ортиқни ташкил этадиган корхоналарда - камида тўрт нафар сертификацияланган аудитор.

8. Ички аудит хизматига тегишли аудитор сертификатига эга бўлган унинг раҳбари бошчилик қилади.

Ҳар йили ички аудит хизмати раҳбари ички аудит хизмати харажатларининг йиллик сметасини тузади ва уни тасдиқлаш учун корхонанинг кузатувчи кенгашига тақдим этади.

9. Ички аудит хизмати ходимларининг касб даражаси тегишли лицензияга эга бўлган таълим муассасаларида мунтазамлилик асосида уларнинг малакасини ошириш воситасида сакланиши керак.

10. Ички аудит хизмати ходимлари корхона кузатувчи кенгаши томонидан ҳар йили аттестациядан ўтказилиши керак.

V. Ички аудит хизматининг мустақиллиги

11. Куйидагилар ички аудит хизмати мустақиллигининг асосий шартлари ҳисобланади:

ички аудит хизмати раҳбарини ва унинг ходимларини лавозимга тайинлаш ва эгаллаб турган лавозимидан озод этиш, корхона кузатувчи кенгашининг қарорлари бўйича уларга иш ҳақи миқдорини ва бошқа тўловларни белгилаш;

корхона кузатувчи кенгашига бевосита бўйсунуш.

VI. Ички аудит ўтказишга ва уни ўтказиш натижалари бўйича йиғма ҳисобот тузишга қўйиладиган талаблар

12. Ички аудит:

тасдиқланган бизнес-режа бажарилишини;

корпортив бошқариш принципларига риоя қилинишини;

бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобнинг ҳолатини;

солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўғри ҳисоблаб чиқирилиши ва тўланишини;

молия-ҳўжалик фаолиятини амалга оширишда қонун ҳужжатларига риоя этилишини;

активларнинг ҳолатини;

ички назоратнинг ҳолатини текшириш ва уларнинг мониторингини олиб бориш йўли билан фақат ички аудит хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади.

Кузатувчи кенгаш томонидан корхона ихтисосидан келиб чиқиб қонун ҳужжатларига мувофиқ текширишни ўтказишнинг бошқа йўналишлари белгиланиши мумкин.

13. Ўтказилган текширишлар натижалари бўйича бевосита уни ўтказган ходим (ҳодимлар) томонидан имзоланадиган тегишли ҳисоботлар тузилади.

Бунда:

а) бизнес-режа бажарилишини текшириш натижалари тўғрисидаги ҳисобот куйидагиларни ўз ичига олиши керак:

унинг бажарилишининг миқдор ва сифат кўрсаткичлари таҳлили;

унинг бажарилиши таъминланмаган тақдирда айбдор мансабдор шахслар шахсан кўрсатилган ҳолда аниқланган сабаблар баёни;

б) корпоратив бошқариш принципларига риоя

V. Давлат корхонаси раҳбарининг мажбуриятлари ва жавобгарлиги

18. Давлат корхонаси раҳбари давлат корхонасининг якка ижро этувчи органи ҳисобланади ва корхона олдига қўйилган вазифаларнинг бажарилишини ташкил этади, корхона номидан ишончномасиз фаолият кўрсатади, шу жумладан унинг манфаатларини ифодалайди, давлат корхонаси номидан битишувларни белгиланган тартибда амалга оширади, ходимларни ишга қабул қилади, улар билан меҳнат шартномаларини тузади, ўзгартиради ва тўхтатади, буйруқлар чиқаради, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ишончномалар беради.

Давлат корхонаси ходимларининг штат бўйича сони ва уларнинг иш ҳақи миқдорлари раҳбар томонидан муассис билан келишган ҳолда тасдиқланади.

19. Давлат корхонаси раҳбари муассис олдида корхона уставида белгиланган тартибда корхона фаолияти тўғрисида ҳисоб беради.

20. Давлат корхонасининг раҳбари ўз ҳуқуқларини амалга оширишда ва вазифаларини бажаришда давлат корхонаси манфаатларини кўзлаб ҳаракат қилиши керак ҳамда бюджетга ва бюджетдан ташқари фондларга тўловларнинг, иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши, меҳнат ҳуқуқлари ва муносабатларидан ҳамда уларга тенглаштирилган тўловлардан келиб чиқадиган барча талабларнинг қондирилиши, ишлаб чиқариш фаолияти билан бевосита боғлиқ бўлган эҳтиёжлар учун пул маблағларининг ўтказилмаганлиги, ўзининг ҳаракати (ҳаракатсизлиги) туфайли, шу жумладан корхонага берилган давлат мулки йўқолган тақдирда давлат корхонасига етказилган зарарлар учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб беради.

VI. Давлат корхонасининг филиаллари ва ваколатхоналари

21. Давлат корхонаси муассис билан келишув бўйича, қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилган ҳолда филиаллар ташкил этиши ва ваколатхоналар очиши мумкин.

Филиал ёки ваколатхона ташкил этилгандан кейин бир ҳафта муддатда давлат корхонаси бу тўғрида Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитасини (унинг ҳудудий бошқармасини) хабардор қилиши шарт.

22. Давлат корхонасининг филиаллари ва ваколатхоналари уларни ташкил этган давлат корхонаси номидан, давлат корхонаси томонидан тасдиқланган низомлар асосида фаолият кўрсатади ва уни ташкил этган давлат корхонаси мулкига эга бўлади.

23. Давлат корхонаси филиали ёки ваколатхонаси

раҳбари давлат корхонасининг раҳбари томонидан муассис билан келишган ҳолда тайинланади ва унинг ишончномаси асосида фаолият кўрсатади. Филиал ёки ваколатхона раҳбари билан тузилган меҳнат шартномаси тўхтатилган тақдирда ишончнома давлат корхонаси раҳбари томонидан бекор қилиниши керак.

VII. Давлат корхонасининг фойдаси

24. Бюджетга ва бюджетдан ташқари фондларга барча солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлангандан кейин давлат корхонасида қоладиган соф фойда корхона ихтиёрида қолади ҳамда ундан муассис қарорига кўра фойдаланилади.

25. Давлат корхонаси ўз ихтиёрида қоладиган соф фойда ҳисобига корхона уставида назарда тутилган тартибда ва муассис томонидан тасдиқланадиган миқдорларда захира фонди ва бошқа фондларни ташкил этиши мумкин.

VIII. Давлат корхонасининг жавобгарлиги

26. Давлат корхонаси ўз мажбуриятлари бўйича ўзига тегишли мулк билан жавоб беради. Муассис корхона мулки етарли бўлмаганда давлат корхонаси мажбуриятлари бўйича субсидия тартибда жавоб беради.

27. Давлат корхонаси муассиснинг мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди.

28. Давлат корхонасининг филиали ва ваколатхонаси мажбуриятлари бўйича уларни ташкил этган давлат корхонаси жавоб беради.

IX. Давлат корхонаси фаолиятини назорат қилиш

29. Давлат корхонаси ҳисобот даври тугагач ваколатли органларга молиявий ҳисоботни ва рўйхати қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа ҳужжатларни тақдим этади ҳамда ҳужжатларнинг сақланиши ва уларнинг белгиланган тартибда давлат томонидан сақлашга берилиши учун жавоб беради.

30. Давлат корхонаси фаолиятини ҳўжалик юритувчи орган сифатида назорат қилиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда муассис ва бошқа ваколатли органлар томонидан амалга оширилади.

X. Давлат корхонасини қайта ташкил этиш ва тугатиш

31. Давлат корхонаси муассис қарорига кўра, тегишли равишда Давлат мулки қўмитаси ёки унинг ҳудудий бошқармаси билан келишган ҳолда, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ёхуд суд қарорига биноан қайта ташкил этилиши ёки тугатилиши мумкин.

**Вазирлар Маҳкамасининг
2006 йил 16 октябрдаги 215-сон қарорига
2-ИЛОВА**

КОРХОНАЛАРДАГИ ИЧКИ АУДИТ ХИЗМАТИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низом Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қимматли қоғозлар бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2006 йил 27 сентябрдаги ПҚ-475-сон қарорига мувофиқ активларининг баланс қиймати 1 млрд. сўмдан ортиқ бўлган корхоналарда ички аудитни ташкил этишга қўйиладиган ягона талабларни ҳамда унинг ишини ташкил этишнинг методологик асосларини белгилайди.

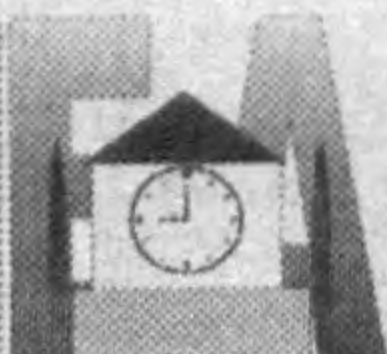
Мазкур Низом талаблари тижорат банкларига ва бюджет ташкилотларига татбиқ этилмайди.

2. Мазкур Низом мақсадлари учун қуйидаги тушунчалардан фойдаланилади:

ички аудит - корхона бошқарувининг ижро этувчи органи ва таркибий бўлинмалари томонидан Ўзбе-

кистон Республикаси қонун ҳужжатларига, таъсис ҳужжатларига ва ички ҳужжатларга риоя қилинишини текшириш ва мониторинг олиб бориш йўли билан улар ишини назорат қилиш ва баҳолаш, маълумотларнинг бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисоботда акс эттирилишининг тўлиқлиги ва ишончлилигини таъминлаш, ҳўжалик операцияларини амалга оширишнинг белгиланган қоидалари ва таомиллари, активларнинг сақланиши ҳамда корпоратив бошқариш принциплари жорий этилиши бўйича корхона таркибий бўлинмасининг (ички аудит хизмати) фаолияти;

ички аудит хизмати - мазкур Низом талаблари ҳисобга олинган ҳолда корхона Кузатувчи кенгашининг қарори билан ташкил этиладиган корхонанинг ички аудитни амалга оширадиган таркибий бўлинмаси.

Банк активлари 677 млрд. сўми, ресурслар базаси 283 млрд. сўми ташкил қилган "Пахта Банк"да бугунги кунда юридик ва жисмоний шахслар учун кредит бериш имкониятларини кенгайтириш юзасидан самарали ишлар олиб борилмоқда. Хусусан, жорий йилнинг 9 ойи давомида банкнинг турли тармоқларни ривожлантириш учун йўналтирган кредит қўйилмалари ҳажми 551 млрд. сўми ташкил этди. Жумладан, аҳолини халқ истеъмол моллари билан таъминлаш мақсадида янги ташкил этилган 354 та савдо шохобчаларига айланма маблағларини тўлдириш учун "Пахта Банк" филиаллари томонидан 1 259 млн. сўм миқдорида кредитлар берилди. Жорий йилда жами 110 минг 762 та кичик бизнес субъектларига банкнинг ўз маблағлари ҳисобидан 12 849,1 млн. сўм кредит ажратилиши режалаштирилиб, амалда (1 октябр ҳолатига) 16 868,4 млн. сўм берилди ёки белгиланган режа 131 фоизга бажарилди. Шунингдек, банк хусусий секторни молиявий қўллаб-қувватлаш учун бошқа бюджетдан ташқари жамғармалар маблағларини ҳам йўналтириб келади. Умуман, мазкур субъектларга барча молиялаштириш манбалари ҳисобидан ажратилган кредитларнинг умумий миқдори 2005 йилнинг 1 октябр ҳолатига нисбатан 4 019,3 млн. сўм ёки 131 фоизга ўсди.

Дехқон ва фермер хўжаликларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашни яхши йўлга қўйиш мақсадида банк томонидан ажратилган кредитлар миқдори 8 199,7 млн. сўми ташкил қилиб, улар ўз вақтида сўндирилмоқда. Шунингдек, банк республика Президентининг 2006 йил 23 мартдаги "Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларини

«ПАХТА БАНК»НИНГ САМАРАЛИ ХИЗМАТЛАРИ

Республика акциядорлик-тижорат "Пахта Банк"нинг жамланма капитали 2006 йилнинг 1 октябр ҳолатига 64 424 млн. сўми ташкил этиб, ўтган йилга нисбатан 110 фоизга ўсди. Акциядорлари сони жами 77 мингтадан ошган мазкур банкнинг айни пайтда устав капитали 13000 млн. сўмга етди.

рида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори ижросини таъминлаш мақсадида ҳам ўз маблағлари ва бандлик жамғармаси ҳисобидан жами 8 569,8 млн. сўмлик кредитлар ажратди. "Ўзбекистон Республикасининг 2006 йилги инвестиция дастури тўғрисида"ги ПФ-216 фармонига асосан "Пахта Банк" томонидан Осиё тараққиёт банкнинг 2 млн. АҚШ доллари тўғрисида тенг кредит линияси ўзлаштирилди.

АТ "Пахта Банк" қишлоқ хўжалиги тармоғини ривожлантиришга ҳам ўзининг салмоқли ҳиссасини қўшиб келмоқда. Хусусан, банк Каттакўрғон, Зомин ва Куйичирчиқ туманларидаги хўжаликларга жорий йилнинг 9 ойи давомида Германиянинг Клаас компаниясида ишлаб чиқарилган 49 дона Доминатор-130 русумли дон ўриш комбайнлари хариди учун 4 млн. 226 минг АҚШ доллари миқдорида кредитлар ажратди. 2006 йилнинг ўтган даврида "Пахта Банк"нинг лизинг фаолияти ҳам самарали бўлди. 1 октябр ҳолатига кўрсатилган жами лизинг хизматларининг асосий қисми қишлоқ хўжалигида фаолият кўрсатувчи

субъектлар ҳиссасига тўғри келмоқда. Хусусан, 505 та фермер хўжалигига умумий суммаси 7,1 млрд. сўмлик 563 та лизинг объекти, 70 та ширкат хўжалигига 1,6 млрд. сўмлик 83 та лизинг объекти, 79 та "Қишлоқхўжалиқимё" корхоналарига 2,0 млрд. сўмлик 264 та лизинг объекти, 71 та "Ўсимликларни ҳимоя қилиш" марказларига 0,8 млрд. сўмлик 138 та лизинг объекти, "Ўзагрошарвис" уюммаси тизимидаги машина-трактор корхоналарига 1,8 млрд. сўмлик 42 та лизинг объекти, шунингдек 27 та муқобил машина-трактор паркларига 1,1 млрд. сўмлик 42 та лизинг объекти ажратилган.

Шунингдек, "Пахта Банк"да мижозлар учун бошқа хизмат турлари ҳам яхши йўлга қўйилган. Хусусан, нақд пулсиз ҳисоб-китоблар тизимига назар ташлайдиган бўлсак, банк эмиссия қилган электрон карточкалари сони 2005 йилнинг 1 октябр ҳолатига нисбатан икки бараварга, яъни 256 минг 494 донага кўпайди. Уларга жалб қилинган маблағлар миқдори ўтган йилга нисбатан солиштирганда

4 бараварга, ҳисобварақлардаги қолдиқ миқдори 3 бараварга, савдо ва хизмат кўрсатиш пунктларига ўрнатилган терминаллар орқали нақд пулсиз ҳисоб-китоблар 3 бараварга ўсган. Айни пайтда банк орқали жойларга ўрнатилган банкоматлар сони 20 донани, терминаллар эса, 2053 донани ташкил қилмоқда.

Шунингдек, банк томонидан юридик ва жисмоний шахсларнинг бўш пул маблағларини банк депозитларига жалб қилиш орқали банкнинг ресурс базасини кўпайтириш мақсадида жами 11 та янги омонат тури жорий қилиниб, амалдаги депозитлар сони 20 тага етказилди. Аҳолининг коммунал тўловлари ҳисобига нақд пул тушумини кўпайтириш ҳамда аҳолига қулайликлар яратиш учун очилган 115 та махсус шохобча орқали банк жорий йилнинг сентябр ойи мобайнида 1,5 млрд. сўмлик тўловларни қабул қилди.

Бундан ташқари, ташқи иқтисодий фаолиятни ривожлантириш, валюта айрибошлаш шохобчалари фаолиятини такомиллаштириш, мижозларга кўрсатиладиган хорижий валютадаги банк хизматлари доирасини кенгайтириш масалалари ҳам доимо "Пахта Банк" диққат марказида туради. Айни пайтда банк ўнта давлатнинг 20 та банки билан вакиллик алоқаларини ўрнатиб, шулар асосида банк амалиётларининг барча турлари бўйича операцияларни амалга ошириб келмоқда. Ҳозирги вақтда "Пахта Банк" тизимида 270 та валюта айрибошлаш шохобчаси мавжуд бўлиб, шулардан 80 таси аҳоли гавжум жойларда фаолият кўрсатиб келмоқда.

Назира МАВЛОНОВА.

АҲОЛИГА НАМУНАЛИ ХИЗМАТ КЎРСАТИБ

Мамлакатимизда иқтисодий ислохотларни амалга ошириш ва кичик бизнес ҳамда хусусий тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлашда банкларнинг вилоят бошқармалари катта аҳамият касб этади. Чунки, улар бевосита жойларда маҳаллий аҳолининг ишончли молиявий таянчи сифатида фаолият юритади. Ушбу мавзунини муҳбиримиз "Пахта Банк"нинг Наманган вилоят бошқармаси мисолида ёритади.

БАНК АКТИВЛАРИ

2006 йилнинг 9 ойлик яқунлари бўйича Наманган вилоят "Пахта Банк" жамланма капитали 4120,9 млн. сўмга етказилган.

Барчамизга маълумки, банкнинг хатарлилик даражасига эга активларининг асосий қисмини унинг кредитлари ташкил этади. Кредит хатарини камайтиришнинг асосий йўли кредит сиёсатига амал қилган ҳолда уни доимий равишда мониторинг қилиб боришдир. Шу сабабли ҳам, банк томонидан банк кредитлари хатарлилик даражасига нисбатан таснифланади ва уларнинг қайтарилмаслик хатари даражасига мувофиқ захиралар ташкил этилади. 2006 йил 1 октябр ҳолатига банк активларининг 40359 млн. сўмини кредитлар ташкил этиб, улар жами активларнинг 82,9 фоизини ташкил этади. Жами факторлар миқдори эса 1 октябр ҳолатига 47569 млн. сўми ташкил этган.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА КРЕДИТЛАР

АТ "Пахта Банк" асосан қишлоқ хўжалиги корхоналарига хизмат кўрсатишга ихтисослашганлиги сабабли, фермерларга қулайликлар яратиш мақсадида ўз мини банклари сони оширмоқда. 2005 йил бошида вилоятдаги "Пахта банк" бўлиmlарида мини банклар 21 та бўлган бўлса, ҳозирда уларнинг сони 36 тага етди.

2006 йил 1 январ ҳолатига қишлоқ хўжалиги ҳамда бошқа турли тармоқлардаги мижозлар сони 931 нафарни ташкил этган бўлса, ҳозирда ушбу кўрсаткич 2556 тага етди. Таъкидлаб ўтиш лозимки, ми-

жозларнинг 2154 нафари фермер хўжаликларида. "Пахта банк"нинг вилоятдаги туман ва шаҳар бўлимларида бугунги кунда 4553 та қишлоқ хўжалиги корхоналари (шу жумладан, 30 та ширкат ва 4523 та фермер хўжалиги)га намунали банк хизмати кўрсатиб келинмоқда.

2006 йил пахта хош ашёси етиштириш харажатларини молиялаштириш учун "Пахта Банк" бўлимлари томонидан 17,3 млрд. сўм имтиёзли кредит маблағлари ажратилди.

Шу билан бир қаторда иш унумдорлигини ошириш мақсадида МТПларга 1 млрд. 287 млн. сўм банк кредити ҳамда 2 млрд. 394 млн. сўмлик факторинг, «Қишлоқ хўжалиқимё» корхоналарига 838 млн. сўм миқдорида кредит ҳамда 2 млрд. 129 млн. сўмлик факторинг хизматлари кўрсатилди. Вилоятда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш мақсадида «2006 йилда техника ва эҳтиёт қисмлар етказиб бериш Дастури» ишлаб чиқилган бўлиб, шу мақсадларга 933,0 млн сўм банк кредити йўналтирилди.

Хўжалик субъектларида айланма маблағларнинг етишмаслиги ёки замонавий техникалар харид қилишда молиявий имкониятларнинг чекланганлиги муаммоси лизинг амалиёти орқали ҳал этилади. "Пахта Банк" Наманган вилоят бошқармаси томонидан ҳам жорий йилда туман машина-трактор парклари ва фермер хўжаликларига 13 дона «Клаас Доминатор» комбайнлари лизинг амалиёти орқали олиб берилди.

ОМОНАТЛАР

Банк тизимининг асосий йўналишларидан бири – омонат сиёсатини муваффақиятли амалга

ошириш мижозлар билан манфатли иш олиб боришнинг асосий жиҳати сифатида эътироф этилади. Бу борада жисмоний шахсларнинг бўш пул маблағларини банкка жалб этиш учун оммавий ахборот воситалари орқали тарғибот ишларини ташкил қилиш, жойларда аҳолига тушунтириш ишлари олиб бориш самарали натижалар беради. Наманган вилоят "Пахта Банк"и ҳам худди шу тадбирларни қўллагани учун аҳолининг банкка бўлган ишончи янада мустаҳкамланиб, омонат қўйилмаларининг ҳажми ортиб бормоқда. Чунончи, 2006 йилнинг 1 октябр ҳолатига барча омонат турлари бўйича қолдиқ миқдори 2846,3 млн. сўми ташкил этган.

ПЛАСТИК КАРТОЧКАЛАР

Жорий йил бошидан буён "Пахта Банк" вилоят бошқармаси корхона ва ташкилотларнинг ишчи ходимлари учун жами 42051 дона пластик карточкалар эмиссия қилди. 7 та юридик ташкилотларга зарурий хўжалик харажатларини юритиш учун корпоратив пластик карточкалар жорий этилган. Савдо ва хизмат кўрсатиш шохобчаларига 112 та ва банк кассаларига 13 та, жами 125 та терминал ўрнатилган.

Сўм пластик карточкалар ҳисобрақамларига вилоят бўйича жами 2656 млн. сўм маблағ жалб қилиниб, бундан 28,5 млн. сўми омонат маблағлари, қолган 2627,5 млн. сўми пластик карточкалар орқали тарқатилган корхона ва ташкилот ходимларининг ойлик иш ҳақлари ташкил этган.

Шуни таъкидлаб ўтиш жоизки, савдо ва хизмат кўрсатиш терминаллари ёрдамида 2006 йилнинг 9 ойи давомида вилоят бўйича жами 622 млн. сўмлик савдо айланмаси амалга оширилган. Бундан 155 млн. сўм автомобилларга ёқилги қуйиш шохобчаларида, 0,5 млн. сўм алоқа хизмати учун тўловларни қабул қилиш шохобчаларида, қолган 466,5 млн. сўми турли хил халқ истеъмоли моллари савдоси билан шугулланувчи объектларга ўрнатилган терминаллар орқали амалга оширилди.

Эъзоз КАМОЛОВА.

ИСТЕЪМОЛ КРЕДИТИ – ФАРОВОНЛИК ОМИЛИ

Мамлакатимизда аҳоли фаровонлигининг ошиши, иқтисодий мавқеининг мустаҳкамланишида молия муассасалари муҳим аҳамият касб этмоқда. Акциядорлик-тижорат "Пахта Банк" аҳолига фаол истеъмоЛ кредити ажратиб келаётган ана шундай молия муассасаларимиздан.

- "Пахта Банк"нинг кредитлаш тизими ўзининг қулайлиги, ишончлилиги билан аҳоли ўртасида истеъмоЛ кредитларига бўлган талабни янада оширмоқда, - дейди банкнинг Тошкент шаҳар амалиёт бошқармаси бўлим бошлиғи Раҳматилла Юсупов. - Ҳозир банкимизда бу йўналишда автокредит, уй-жой жиҳозлари учун кредит ҳамда таълим кредити бўйича мижозларга хизмат кўрсатиб келинмоқда.

"Пахта Банк"нинг шаҳар бошқармаси томонидан жорий йил ўтган тўққиз ойи мобайнида автомобиллар харид қилиш учун 1 млрд. 649 млн. сўмдан зиёд автокредит берилган. Шунингдек, мебеллар хариди учун салкам 13 млн. сўм, радио-электрон ва маиший ускуналар учун 134 млн. 133 минг сўм, турар жойларни таъмирлаш билан боғлиқ товарлар учун 120 млн. сўмдан зиёд, таълим йўналиши бўйича 34 млн. 83 минг сўмлик кредит ажратилган.

Бошқармадан кредит олмакчи бўлган истеъмоЛчидан Тошкент шаҳрида муқим яшайдиган мамлакатимиз фуқароси бўлиши ва турар жойдан ҳамда иш ҳақи тўғрисидаги маълумотномани келтириши талаб этилади.

Масалан, автомобиллар харид қилиш учун бериладиган кредит муддати уч йилни ташкил этиб, йиллик устама ҳақи 15 фоиздир. Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, кредитлар фақат мамлакатимизда ишлаб чиқарилган автомобиллар учун берилди. Кредит олиш учун мижоз автомобил салони билан тузилган шартнома-

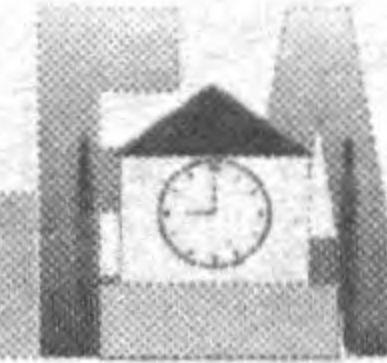
ни банкка тақдим этиши ва "автоомонат" депозитига автомобил қийматининг 50 фоизи миқдорида нақд пул қўйиши лозим. Шундан сўнг банк ва мижоз ўртасида кредит ва омонат шартномаси тузилади. Шартнома банк кўмитаси томонидан тасдиқланиб тегишли қарор қабул қилинган, автосалон ҳисобрақамига автомобил нархининг 100 фоизи миқдорида маблағ ўтказилади.

Уй-жой жиҳозлари ва маиший техника сотиб олиш учун 14 фоизлик устама ҳақи билан уч йилга энг кам иш ҳақининг 200 баробари миқдорида кредит ажратилади. Бунда банкнинг "истеъмоЛ" омонатига харид қилинаётган маҳсулот нархининг 30 фоизига тенг нақд пул қўйилиши керак бўлади.

2001 йил 26 июлдаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Олий ўқув юртларида тўлов-контракт асосида ўқиш учун таълим кредитлари бериш тўғрисида"ги қарорига мувофиқ банк томонидан талабаларни таълим кредити билан таъминлашга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу хизмат туридан фойдаланиш учун талаба пойтахтимизда доимий рўйхатда туриши лозимдир.

"Пахта Банк" томонидан кўрсатилаётган хизматлар сифатининг юқорилиги мижозлар сонининг тобора ортишига ва банкнинг молия бозорида етакчи муассасалардан бири сифатида эътироф этилишига замин яратмоқда.

Акмал НАЗАРОВ.

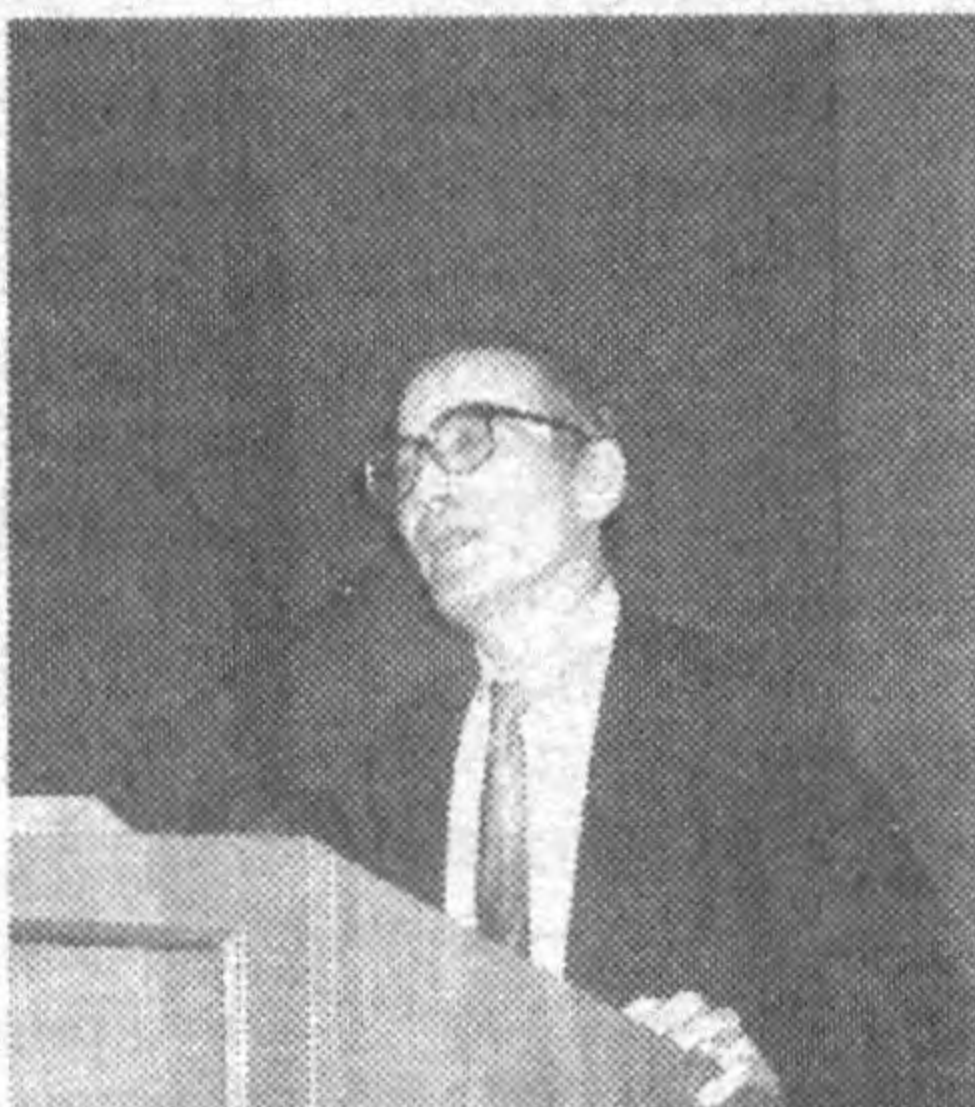
БАНК-МОЛИЯ АКАДЕМИЯСИ: ЎН ЙИЛЛИК ФАОЛИЯТ САРҲИСОБИ

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академиясида мамлакатимиз Мустақиллигининг 15 йиллиги ҳамда мазкур академиянинг 10 йиллигига бағишланган "Мустақиллик йилларида Ўзбекистон Республикаси банк-молия тизимининг ривожланиши" мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди.

Анжуманда Республика Марказий Банки, Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Банклар ассоциацияси вакиллари ҳамда академия профессор-ўқитувчилари ва тингловчилар иштирок этишди.

Йиғилишни Банк-молия академияси ректори А. Ваҳобов кириш сўзи билан очиб, йиғилганларга ушбу билим даргоҳининг 10 йил мобайнида амалга оширган ишлари, хусусан, мамлакатимиз банк-молия тизимини ривожлантиришга қўшаётган ҳиссаси ҳақида гапириб берди.

Шунингдек, конференция умумий мажлисида Япониянинг Васеда университети профессори, Банк-молия академияси маслаҳатчиси Тошихару Китакура, Давлат солиқ қўмитаси раисининг биринчи муовини Э. Гадов, Марказий банк раиси ўринбосари Ф. Боқиев, Молия вазирлиги ўринбосари С. Бекенов ҳамда

ро маслаҳатчиси жаноб Тошихару Китакура ўз чиқишида асосан академиянинг халқаро фаолиятига урғу бериб, икки томонлама ҳамкорлик алоқалари бундан кейин ҳам самарали кечишини таъкидлаб ўтди.

Республикаимиз банк тизимини янада эркинлаштириш ва ислох этишда мавжуд муаммоларни ўрганиш, Ўзбекистон банк тизимини жаҳон банк тизимига интеграциялаштириш, уни жаҳон стандартлари асосида шакллантириш каби устувор вазифалар барча молия институтлари қатори академиянинг ҳам фаолият дастурларига киритилган, - дейди Марказий банк раиси ўринбосари Ф. Боқиев ўз маърузасида. - Шундай экан, ушбу

Банклар ассоциациясининг бош директори С. Абдуллаевларнинг мамлакатимиз банк-молия тизимини ривожлантириш ва солиқ-бюджет сиёсатини янада такомиллаштириш, фонд ва сугурта бозорларини шакллантириш ҳамда шу соҳалар учун малакали кадрларни тайёрлаш сифатини яхшилаш йўллари бағишланган маърузалари тингланди. Жумладан, академиянинг халқаро

билим даргоҳи эътиборни кўпроқ юқори малакали кадрлар тайёрлашга қаратиши керак.

Бундан ташқари, иштирокчилар анжуманда республика банк, молия, солиқ идораларининг масъул раҳбарлари, олий ўқув юртларининг етакчи профессор-ўқитувчилари ҳамда Банк-молия академияси тадқиқотчилари томонидан тайёрланган маъруза ва чиқишларни тингладилар.

Йиғилиш сўнггида мустақиллик йилларида республикада банк-молия тизимини ривожлантириш бўйича олиб борилган илмий тадқиқотларга баҳо берилиб, мамлакатимиз иқтисодий ислохотларини чуқурлаштиришга бағишланган муҳокама қилинган масалалар юзасидан илмий хулоса ва амалий тавсиялар ишлаб чиқилди.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

ИНВЕСТИТОРЛАР УЧУН ЯНГИ АХБОРОТ МАНБАИ

Ўзбекистон иқтисодиётига чет эл инвестицияларини жалб этиш жараёнини ахборот билан таъминлашни такомиллаштириш масалалари БМТ Тараққиёт дастурининг Тошкентдаги ваколатхонасида бўлиб ўтган давра суҳбатида кўриб чиқилди. Унинг ишида республика Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, ахборот-консалтинг компаниялари ва халқаро институтларнинг мутахассислари иштирок этди.

Учрашув қатнашчилари ҳозирги вақтда БМТ Тараққиёт дастурининг «Ташқи иқтисодий сиёсатга қўмаклашиш» лойиҳаси доирасида www.investment.uz ахборот портали ишлаб чиқарилаётганлигини қайд этдилар. У орқали Ўзбекистондаги ахборот муҳити билан, шу жумладан ҳуқуқий муҳит билан танишиш, шунингдек иқтисодиётнинг турли тармоқлари ва республика минтақалари бўйича жорий инвестиция таклифларини билиб олиш мумкин бўлади.

Ўзбекистон Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги Чет эл инвестицияларини жалб этиш бошқармаси бош мутахассиси Александр Ряхов хабар қилганидек, бугунги кунда республика иқтисодиётига киритилган инвестицияларнинг умумий ҳажми қарийб 20 млрд. АҚШ долларини ташкил қилади. Бошқа мамлакатлар билан таққослаганда бу рақам унчалик катта бўлмаслиги мумкин. Бироқ, Ўзбекистонга киритилган капитал маблағлар асосан ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфланиши ва ошқор хом ашё йўналишига эга бўлмади.

А. Ряхов сўзлари билан айтганда, бошқа мамлакатларнинг бўлажак инвесторлари учун қончилик тармоғи, нефть ва газ, қишлоқ хўжалик сектори ва хусусан мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлаш соҳаси, металлургия ва енгил саноат гўят жозибадир. Инвесторлар киритаётган капитал маблағлари ҳажмини кўпайтиришлари учун республиканинг қонунчилиги ҳақида, инвестиция таклифлари ва истикболлари ҳақида тўла-тўқис ахборотга муҳтождирлар. Шу сабабли, БМТ Тараққиёт дастурининг ахборот порталини яратиш лойиҳаси инвестиция киритиш жараёнларини фаоллаштириш учун туртки бериши керак.

Лойиҳанинг маслаҳатчиси Нодир Ҳакимов хабар қилишича, www.investment.uz веб-портали шу йил ноябри охири - декабр бошларида ишлай бошлайди, у ҳафтасига камида уч марта янгилаб борилади.

Денис БОРОДИН.

КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ: БУГУНГИ КУН ВА ИСТИҚБОЛ

Жорий йилнинг 1-2 ноябр кунлари Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси қошидаги Олий бизнес мактабининг Корпоратив бошқарув марказида "Ўзбекистонда энг яхши корпоратив бошқарув амалиётини жорий қилиш муаммолари" мавзусида халқаро илмий-амалий конференция ўтказилди.

Хорижий инвестицияларни жалб қилиш иқтисодиёт ривожланишининг асосий омилдир. Корхоналарнинг инвестицион жозибадорлигини ошириш эса, кўп жиҳатдан уларда корпоратив бошқарувнинг яхши йўлга қўйилганлигига боғлиқ. Шундан келиб чиққан ҳолда, Ўзбекистон Президентининг 2006 йил 27 сентябрдаги "Қимматли қозғалар бозорини янада ривожлантириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарорида ҳам хусусийлаштирилган корхоналарга узоқ муддатли инвестицияларни жалб қилишнинг асосий механизми сифатида корпоратив бошқарувни такомиллаштириш чора-тадбирлари кўзда тутилган эди.

Корпоратив бошқарув маркази, республика Давлат мулк қўмитаси ва Банк-молия академияси томонидан ташкил этилган конференция бу борада олиб борилаётган ишлар таҳлилига бағишланди. Анжуман ишида ўзбекистонлик етакчи мутахассислар билан бир қаторда нуфузли хорижий корхоналар ва ташкилотларнинг вакиллари ҳам иштирок этдилар. Конференцияни очар экан, Олий бизнес мактаби директори Маннон Алиев иқтисодиётни эркинлаштириш ва соҳада ислохотларни амалга оширишнинг ҳозирги босқичида корпоратив бошқарувни такомиллаштириш алоҳида аҳамият касб этишини таъкидлади.

Шундан сўнг сўзга чиққанлар корпоратив бошқарувнинг моҳияти, республикада корпоратив бошқарувнинг институционал асосларини ривожлантириш, давлатнинг бу турдаги бошқарувда қатнашиши ва банк соҳасида корпоратив бошқарув тамойилларини амалий тарзда қўллаш каби мавзуларда маърузалар қилдилар.

Корпоратив бошқарувнинг миллий иқтисодиётимизда тутган ўрнига бағишланган "Корпоратив бошқарув таърифининг моҳияти ва мазмуни масаласи" маърузасида Банк-молия

академияси проректори Михаил Хамидулин корпоратив бошқарувнинг баъзи жиҳатларига тўхталиб ўтди.

Корпоратив бошқарувда очиқлик, шаффофлик бўлса, адолатлилик бўлса, хусусийлаштириш жараёнлари очиқ ўтказилса, хорижий инвестициялар кўпроқ кириб келади. Жаҳон миқёсида корпоратив бошқарув тамойиллари қабул қилинган. Аммо уларнинг механизмларини ишлаб чиқиш, ҳаётга татбиқ қилишда муаммолар бор эди. Айрим меъёрий ҳужжатларнинг етишмаганлиги натижа-сида корхоналарда корпоратив бошқарувни жорий қилишда тушунмовчиликлар рўй берган ҳоллари ҳам бўлди. Ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган қарорлар бу тушунмовчиликларни ўз вақтида бартараф этиш имконини берди. Бугунги анжуман ҳам корпоратив бошқарувнинг механизмларини амалиётда қўллашга ёрдам беради. Корпоратив бошқарувда мавжуд бир қанча назорат органлари - акциядорларнинг умумий йиғилиши, кузатув кенгаши, тафтиш комиссиялари, ички аудит қабилининг ўзаро муносабатларини мувофиқлаштириш масалаларини ечишга хизмат қилади.

Корпоратив бошқарувнинг жорий этилиши корхонанинг инвестициявий жозибадорлигини оширибгина қолмай, меҳнат самарадорлигининг ўсишига ҳам туртки бўлади. Зеро, бунда корхона ишлаб чиқаришнинг ўсишидан манфаатдор бўлган акциядорларнинг ўзлари бошқарадилар. Ўзбекистон Давлат мулк қўмитаси раисининг ўринбосари Ахтам Долиевнинг маърузаси шу масалага бағишланди.

Маърузачи таъкидлаганидек, бугунги кунда Ўзбекистонда 2000 дан ортқ акциядорлик жамиятлари фаолият юритмоқда. Аммо уларнинг барчасида ҳам ишлаб чиқариш кўнгилдагидек кетяпти, деб бўлмайди. Чунки баъзи ҳолларда акциядорларнинг маблағлари самарали бошқарилмайди ва натижада бундай корхоналар иқтисодиётимиздаги ўрнини йўқотмоқда.

Қолаверса, - деб сўзида давом Ахтам Долиев, - Ҳозирги кунда бир қанча акциядорлик жамиятларида давлат улуши бор. Шундай экан, давлат акциядор сифатида дивидендлар олиши керак. Дивидендлардан олинаётган фойда ҳозирда йилига 23 - 25 млрд. сўмни ташкил қилади. Бу, мингта яқин акциядорлик жамиятларида давлат улуши борлигини ва ишлаб чиқаришнинг 76 фоизи хусусий секторга тўғри келишини инобатга олсак, оз-ку? Бу борадаги ҳолатни яхшилашнинг бош омил корпоратив бошқарувни муваффақиятли ташкил қилишдир. Чунки самарали корпоратив бошқарув жорий қилинган корхоналарда ишлаб чиқариш 13-15, ҳатто 18-20 фоизга ўсишини кузатдик.

Яна бир муаммо - хўжалик юритувчи субъектлар тақдим этаётган бизнес-режалар талабга жавоб бермаяпти. Уларда маркетинг таҳлили, истиқбол режалар, прогнозлар киритилмаган. Бу ҳолдан англашиладики, корхона раҳбарияти унинг келажаги ҳақида, истиқболи ҳақида етарли даражада қайғурмаяпти. Агар биз корпоратив бошқарувни жорий қилмасак, акциядорларнинг корхона бошқарувидаги бевосита иштирокини таъминламасак, яна эски "яккахоқимлик", яна буйруқбозликка таянган бошқарув тизими юзга келади.

Конференциянинг биринчи куни пленар маърузалар тингланган бўлса, иккинчи кунда иштирокчилар "Корпоратив бошқарув ва корпоратив маданият", "Корпоратив бошқарувнинг молиявий аспекти" ва "Корпоратив секторда давлатнинг қатнашуви" каби секцияларга бўлиниб муҳокамаларни давом эттирдилар.

Аҳамиятлиси шундаки, конференция ишида бир қатор хорижий ташкилотлар вакиллари ҳам қатнашиб, ўз тажрибалари билан ўртоқлашдилар. Жумладан, Ўзбекистондаги Америка Савдо палатасининг президенти Дональд Николсон, "Интерконсептс инкорпорейтед" компаниясининг президенти Чарлз Радд, "Case New Holland" компанияси вакили Гэри Бэк, Япония Халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) бош волонтери, профессор Хироюки Саито маърузалар қилдилар. Биз япониялик мутахассис Хироюки Саитони суҳбатга чорлаб, корпоратив бошқарувни такомиллаштиришда инсон ресурсларидан оқилона фойдаланишнинг роли хусусида фикри билан қизикдик.

Албатта корпоратив бошқарувда инсон ресурсларидан фойдаланиш катта аҳамиятга эга. Бунда аввало бошқарувда қатнашаётган барча томонларнинг манфаатларини инобатга олиш керак. Улар акциядорлар ҳам, бизнес ривожидан манфаатдор шахслар ҳам бўлишлари мумкин. Шу сабабли, корпоратив назоратни амалга ошириш топшириладиган шахсни танлашда эътиборли бўлиш талаб этилади. Бу борада Японияда жуда яхши тизим ишлаб чиқилган ва амалга татбиқ қилинган. Ишлаб чиқаришни назорат қилиш тизимида директорлар кенгашига катта ваколатлар берилган. Бу эса, муаммоларнинг олдини олиш ва юзга келган тўсқинларни тезкорлик билан бартараф этиш имконини беради. Жаҳон корпоратив бошқарув соҳасидаги тамойиллардан бугунги кунда Ўзбекистон учун алоҳида аҳамиятлиси - бу ташқи аудитни шакллантириш, деб биламан. Зеро, корхона фаолиятини ташқи аудиторлар томонидан, имкони бўлса хорижий мутахассислар томонидан таҳлил этилиши аудитнинг ҳолис бўлишини ва корхона фаолиятининг адолатли баҳоланишини таъминлайди.

Маърузалар ва секциялардаги муҳокамалар якунида конференция иштирокчилари Ўзбекистонда корпоратив бошқарувнинг энг яхши амалиётини қўллаш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқдилар. Бу тавсиялар катта амалий аҳамият касб этиб, самарали корпоратив бошқарувни кенг татбиқ қилиш орқали хусусий секторнинг янада жадал ривожланишига хизмат қилиши шубҳасиз.

Алишер ДАВЛАТОВ.

ЎЗБЕКИСТОН-ЯПОНИЯ: МУЛОҚОТ ВА ҲАМКОРЛИК ИСТИҚБОЛЛАРИ

Тошкентда шу номда Ўзбекистон-Япония бизнес форуми бўлиб ўтди. Форум ишида Япония Иқтисодиёт, савдо ва саноат вазирлиги ташқи савдо бюроси Европа, Яқин Шарқ ва Африка департаменти директори Ташикадзу Масуяма бошчилигида мамлакатимизга келган делегация вакиллари қатнашдилар.

Бизнес-форум Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги томонидан Сиёсий тадқиқотлар маркази ва «Ўзбекистон маданият ва санъат форуми» жамғармаси мададида ташкил этилди. Тадбирда Ўзбекистон билан Япония ўртасида барча соҳалардаги ҳамкорлик изчил ривожланиб бораётганлиги ва бунда икки давлат раҳбарларининг учрашувлари вақтида эришилган келишувлар мустақкам ҳуқуқий негиз бўлиб хизмат қилаётганлиги таъкидланди.

Хусусан, Япониянинг мамлакатимизга олиб кирган инвестициялари ҳажми деярли икки

миллиард АҚШ долларини ташкил қилди. Ўзбекистонда япониялик тадбиркорлар билан ҳамкорликда ташкил этилган ўндан ортиқ қўшма корхона ишлаб турибди, 21 та йирик корхона ва ташкилот ваколатхоналари очилган. JICA, JETRO, «Мицуи», «Мицубиси», «Сумимото», «Нише Иван», «Эн-И-Си», «Тойота», «Марубени» ваколатхоналари шулар жумласидандир.

Япония мамлакатимизда нефть ва газ саноати, транспорт коммуникациялари сингари стратегик муҳим тармоқларни ривожлантиришга қаратилган йирик лойиҳаларни амалга оширишда фаол қатнашмоқда. Япония ҳукуматининг «Тараққиётга расмий

ёрдам» дастури доирасида таълим, соғлиқни сақлаш, маданият ҳамда ижтимоий ҳаётнинг бошқа соҳаларида самарали ҳамкорлик қилинмоқда.

Бизнес-форумда қайд этилганидек, Ўзбекистон ва Япония савдо-иқтисодий, илмий-техникавий соҳаларда, инвестиция алоқалари, юксак технологиялар, энергетика, кон-руда ишида, углеводород хом ашёси, пахта ва ипакни қайта ишлаш, минтақаларнинг транспорт коммуникацияларини, машинасозликни, телекоммуникацияларни, замонавий маиший техника ишлаб чиқариш, туризмни ривожлантиришда ўзаро фойдали шерикчиликни янада кенгайтириш учун катта салоҳиятга эга.

Япониялик форум иштирокчилари мамлакатимизнинг иқтисодий имкониятлари ва инвестиция салоҳияти билан танишдилар. Шерикчилик алоқаларини янада кенгайтириш, бир қатор янги лойиҳаларни биргаликда ишлаш ва амалга ошириш масалалари юзасидан фикр алмашинди.

Бизнес-форумда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари – Молия вазири Р. Азимов қатнашди.

**ЎЗА МАТЕРИАЛЛАРИ
АСОСИДА.**

СИФАТ ВА РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОРТМОҚДА

Мамлакатимизда хорижлик ишбилармонлар учун яратилаётган ҳар томонлама қулай инвестицион муҳит қўшма корхоналар фаолиятининг муваффақиятини таъминламоқда. Андижон шахридаги лок-бўёқ маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Ўз-ДонгЖу Пэинт Ко» ёпиқ акциядорлик жамияти фаолияти самарали кечаётган ана шундай корхоналардан бири.

У 1995 йилда «Ўзавтосаноат» уюшмаси ҳамда Жанубий Кореянинг «DongJu Industrial CO LTD» компанияси ўртасидаги келишувга асосан автомобил бўёқларини ишлаб чиқариш мақсадида ташкил этилган эди. Кейинчалик имкониятлардан унумли фойдаланган корхона раҳбарияти қурилиш саноати учун лок-бўёқ маҳсулотлари тайёрлашни ҳам йўлга қўйди.

2003 йили маҳсулотлар сифати ва рақобатбардошлигини ошириш йўли билан харидоргарлигини таъминлаш мақсадида корхонамизда халқаро стандартларга асосланган ISO 9001:2000 сифат менежменти тизими жорий қилинганди, дейди «Ўз-ДонгЖу Пэинт Ко» ЕАЖ қўшма корхонасининг менежмент тизими бўйича махсус вакили Бобур Исроилов. Шу йили эса ишлаб чиқариш жараёнидаги экологияга салбий таъсирни камайтириш мақсадига (ISO 14001:2004) ҳамда ходимлар касбий хавфсизлиги ва

саломатлигини таъминлашга (OHSAS 18001:1999) қаратилган тизимлар ўрнатилиб, шу орқали корхонада интеграллаштирилган менежмент тизими яратилди. Бу ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш билан бирга ташқи бозорда ҳам самарали фаолият юритиш имконини туғдирмоқда.

Айни пайтда 214 киши меҳнат қилаётган мазкур корхонада 45 га яқин турдаги қурилиш материаллари ишлаб чиқарилмоқда. Айниқса «Royal» маркали лок-бўёқ маҳсулотларига сифатининг юқорилиги боис нафақат Ўзбекистонда, балки МДХ ва Марказий Осиё минтақаси мамлакатларида ҳам талаб тобора ортиб бораётир.

Йилига беш минг тоннадан зиёд лок-бўёқ маҳсулоти ишлаб чиқариб келаётган «Ўз-ДонгЖу Пэинт Ко» қўшма корхонаси жорий йил якунига қадар бу кўрсаткични 5,7 минг тоннага етказишни мақсад қилган.

Бобур САТТОРОВ.

Жаҳон янгиликлари

БЮДЖЕТ ДАРОМАДЛАРИ РЕЖАДАГИ 1 ТРИЛЛИОНДАН ОРТИҚ БЎЛАДИ

Россия федерал бюджетининг даромадлари жорий йилда режалаштирилган ҳажмдан 1 трлн. 124,4 млрд. рубл ортиқ бўлади, деб хабар қилинади Молия вазирлиги ҳукуматнинг пайшанба куни бўладиган мажлисига тайёрлаган материалларда. Мажлисида 2006 йил бюджетни тўғрисидаги қонунга тузатишлар кўриб чиқилади.

Бюджетнинг солиқ даромадлари режалаштирилган кўрсаткичларга нисбатан 404,2 млрд. рублга, шу жумладан барқарорлаштириш жамғармасига ажратмаларни ҳисобга олмаганда – 18 млрд. рублга

кўпаяди. Носолиқ даромадлар режадаги кўрсаткичларга нисбатан 696,1 млрд. рублга, шу жумладан барқарорлаштириш жамғармасига ажратмаларни ҳисобга олмаганда 265,8 млрд. рублга кўпаяди.

Шундай қилиб, 2006 йилда федерал бюджет даромадларининг умумий миқдори, Молия вазирлиги баҳолашича, 6 трлн. 170,485 млрд. рублни (ЯИМнинг 22,7 фоизи), харажатларнинг умумий миқдори 431,077 млрд. рублни ташкил қилади.

Бюджет профицити 1 трлн. 739,408 млрд. рубл даражасида бўлиши кузатилмоқда.

ГЛОБАЛ САММИТ

2006 йил 12-15 ноябрда Канаданинг Галифакс шаҳрида микрокредитлаш бўйича глобал саммит бўлиб ўтади. Дунёнинг 100 та мамлакатидан келган 2000 дан ортиқ вакил 2015 йилгача ер қурасининг 100 млн. нафар қашшоқ аҳолисини қамраб олишга қаратилган кампания бу борада эришган ютуқларни баҳолаш ҳамда бу кампаниянинг иккинчи босқичини бошлаш учун ушбу тадбирда қатнашади.

ХИТОЙ ЯНГИ ҚОНУН ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Халқ Вакиллари Умумхитой йиғилиши доимий қўмитаси (мамлакатнинг олий қонун чиқарувчи органи) пулни «ҳалоллаб» олишга қарши кураш тўғрисидаги янги қонунни маъқуллади.

Хужжатда пулни «ҳалоллаб» олиш ҳақидаги таъриф кенгайтирилган. Агар илгари пулни «ҳалоллаб» олиш соҳасидаги жиноятлар жумласига фақат наркотрафик, уюшган жиноятчилик, терроризм ва контрабанда киритилган бўлса, энди ушбу таъриф коррупция (пора олиш), молиявий бошқариш қоидаларини бузганлик, молиявий қаллобликни ҳам қамраб олади.

Янги қонун молия институтларидан мижозлар ва уларнинг транзакцияларини ҳисобга олиб боришни, йирик ва шубҳали битимлар ҳақида хабар беришни талаб қилади. Хитой халқ банки

(Марказий банк) пулни «ҳалоллаб» олишга қарши кураш бўйича марказий орган бўлади.

Марказий банк бўлинмалари мониторинг олиб бориш ҳамда шубҳали пул жўнатмаларини текшириш, нолегал пул маблағлари трансфертига йўл қўйган ходимларга нисбатан маъмурий жазо чораларини қўллаш ҳуқуқини олади.

Пулни «ҳалоллаб» олишга қарши кураш бўйича Умумхитой мониторинг ва таҳлил маркази статистикасига кўра 2005 йил якунлари бўйича мамлакатда пулни «ҳалоллаб» олиш билан боғлиқ 683 та иш очилган. Бу ишларда жами 18,2 млрд. АҚШ доллари ҳажмидаги маблағ ҳақида сўз боради.

Хитойда ушбу қонуннинг қабул қилиниши ХХРнинг Молиявий жиноятларга қарши кураш бўйича халқаро ташкилот (FATF)га аъзо бўлиши жараёнини тезлаштиради. Ҳозир Хитой FATFда қузатувчидир.

NYSE БОШЛИҒИ

100 МЛН. АҚШ ДОЛЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРГАН

Суд қарорига кўра NYSE собиқ раиси Ричард Грассо истеъфог'а чиқиш вақтида олган 185 млн. АҚШ долларидан 100 млн. долларни қайтариб беришга мажбур бўлади. Суд Грассо Нью-Йорк фонд биржасига бошлиқ бўлиб турган тўққиз йил давомида пуллари қонунга хилоф равишда ўзлаштириб борган, деб ҳисоблади.

Грассога тўланган иш ҳақи миқдорининг қонунийлиги 2003 йилда, унинг пенсия жамғармасининг миқдори – 139,5 млн. АҚШ доллари экани ҳақидаги ахборот ошқор бўлгандан кейин кўтарилган жанжал туфайли истеъфог'а чиқишга мажбур бўлган вақтида судда кўрила бошланган эди. Иш Нью-Йорк бош прокурори Элиот Шпитцерга

топширилди ва у шундан бери Грассо олган тоvon пуллари миқдори Нью-Йорк штати қонунига зид эканлигини исбот қилиш учун уришларини тўхтатмаётир. NYSEнинг собиқ раиси зиммасига олинган пулларнинг кўпчилик қисmini қайтариб бериш мажбуриятини юклаган охири суд қарори компания директорлари Грассо олган мукофотларнинг

миқдори ҳақида етарли хабардор қилинмаганлигига асосланган эди. Бошқача қилиб айтганда, раис ўз ҳақи тўғрисидаги батафсил маълумотларни директорлардан атайлаб яширган. Бу иш ҳақининг қонунийлиги ҳали ҳам даргумон бўлиб турибди.

Грассо қайтариб бериши керак бўлган сумма 2003 йилда компаниядан кетиш олдидан, шунингдек 1995 йилдан 1999 йилгача бўлган даврда ҳисобварақдан чиқариб олган пенсия жамғармасидан ташкил топган. Ричард Грассо ўз баёнотида суд қарори устидан баҳслашаётганини айтган.

Хориж матбуоти материаллари асосида.

БАҲН АХБОРОТНОМАСИ

**АХБОРОТ—ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА
МУАССИСЛАР:**

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки**

**Жаҳон иқтисодиёти ва
дипломатия университети**

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

**Тадбиркорликни ахборот билан
қўллаб-қувватлаш «Заковат»
ижтимоий жамғармаси**

ТАҲРИР КЕНГАШИ:

Файзулла Муллажонов

(Таҳрир Кенгашининг раиси),

Қахрамон Рофиев

(Таҳрир Кенгашининг раис ўринбосари),

Равшан Охунов

(Таҳрир Кенгашининг
масъул котиби),

Раҳмон Каримов

Абдурахмат Боймуротов

Баҳодир Хўжаев

Михаил Перпер

БОШ МУҲАРРИР

Шавкат Назаров

БОСИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ:

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

АХБОРОТ ХИЗМАТИ КЎРСАТУВЧИЛАР:

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА,

«Иқтисодиёт ахборот агентлиги»,

«Бухоро-пресс» АА.

**Реклама ва эълонлар учун
134-43-18**

телефони орқали мурожаат қилинг.

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

700000, Тошкент,

Ғ. Мавлонов кўчаси, 1а-уй.

e-mail: bankingnews@tshtt.uz

www: finance.uz

Босилган материаллар муаллифларининг нуктаи назари таҳририятнинг нуктаи назарига мос келмаслиги мумкин. Рекламаларнинг мазмунини учун реклама берувчиларнинг ўзлари масъулдир.

Таҳририятнинг ёзма розилиги бўлганидагина, «БА»да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилмади. Кўлемлар такриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

① Материал тижорат асосида чоп этилмоқда.

Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида **137-тартиб рақами** билан рўйхатга олинган.

Буюртма № Г-1304

Тираж 5108 нуска.

Босишга рухсат этилди

7.11.2006 й.